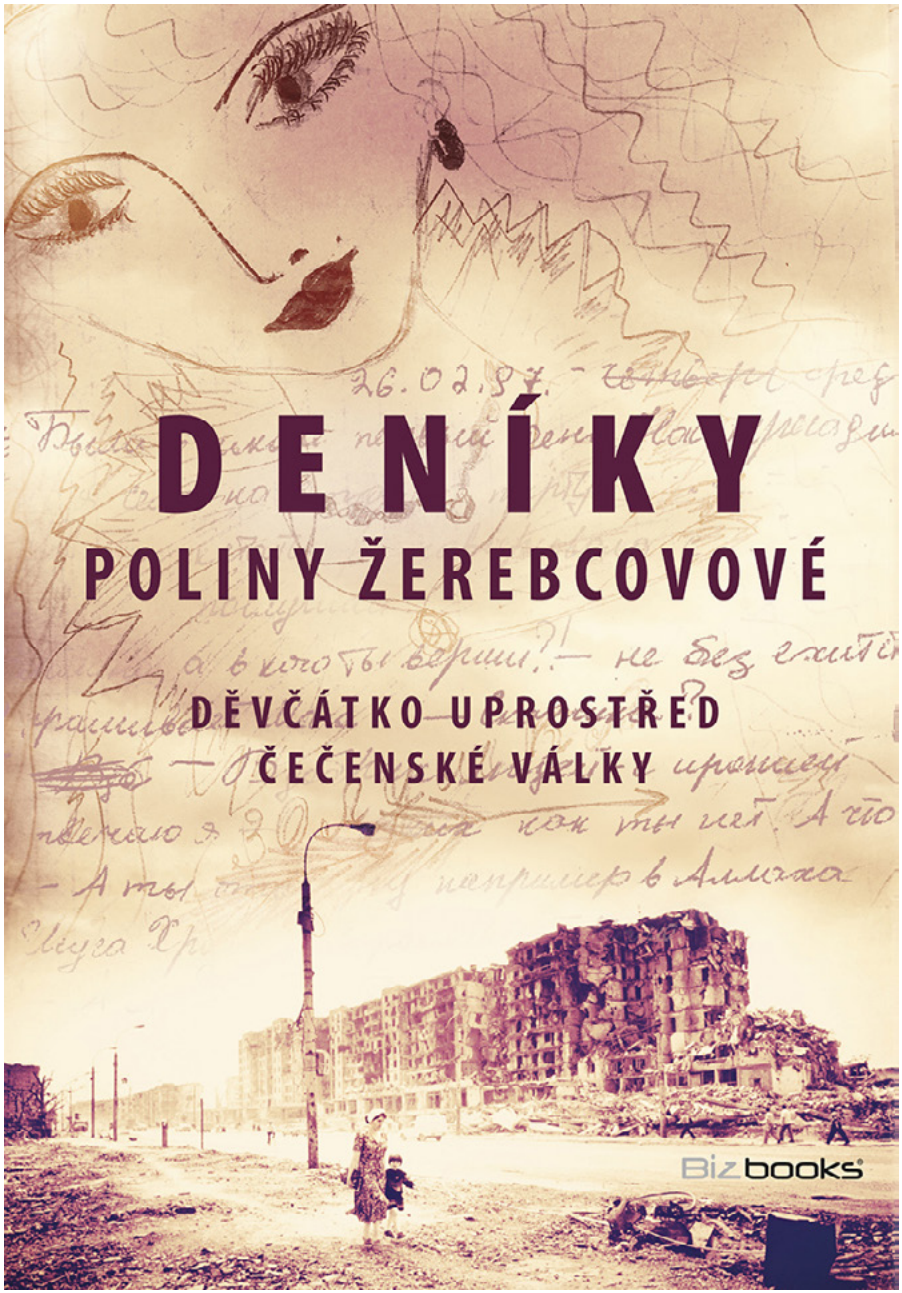
DENÍKY
POLINY ŽEREBCOVOVÉ
DĚVČÁTKO UPROSTŘED
ČEČENSKÉ VÁLKY
Bizbooks

Deníky Poliny Žerebcovové

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.bizbooks.cz
www.albatrosmedia.cz

Polina Žerebcovová
Deníky Poliny Žerebcovové – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2016

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

DENÍKY
POLINY ŽEREBCOVOVÉ

DĚVČÁTKO UPROSTŘED ČEČENSKÉ VÁLKY

Polina Žerebcovová *se narodila a vyrostla v Grozném. Její deníky tak obsáhly dětství, pubertu i mládí, během nichž proběhly tři čečenské války. Škola, první láska, hádky s rodiči, zkrátka všechno to, co zná každý mladý člověk, v Polinině životě bezprostředně sousedily s bombardováním, hladem, zkázou a bídou. Děvčátko s ruským příjmením a s šátkem uvázaným na muslimský způsob, se ocitlo mezi dvěma ohni: vidělo smrt, a tak bojovalo o život i o to, aby zůstalo samo sebou. Když Polina z Grozného odjela, vystudovala vysokou školu a stala se členkou Svazu novinářů a PEN klubu. Dnes žije ve Finsku.*

Vše, co je v této knize, viděla, zapamatovala si a zapsala Polina Žerebcovová, která se narodila roku 1985 v Grozném a žila tam do svých téměř dvaceti let. Deník si začala vést jako devítiletá.

Nejúplnější doposud pořízený soupis deníkových záznamů z let 1994-2004 byl poprvé knižně publikován v ruštině pod názvem *Mravenec ve sklenici. Čečenské deníky 1994-2004* v roce 2013.

České vydání vychází z toho ruského a vypouští pouze několik stránek deníkových záznamů nebo jejich částí, které se v textu často opakují a zároveň nejsou zásadní pro pochopení dalších souvislostí.

Věnováno všemu mnohonárodnímu obyvatelstvu Čečenské republiky, na něž házeli bomby z nebe a po lidech stříleli ze země.

„*Liatt kiera*," *říká, ale překřičet kanonádu se nesnaží.*

Tisknu kolena k břichu a z tváře *setřepávám suché hrudky shora padající hlíny. V některých zůstaly špinavě bílé nitky kořenů.*

„*To jsou kořeny nebe*," *šeptám si,* „*kořeny nebe, které uvízly v zemi.*"

„*Hvara duneja vajn dac – tohle není náš vesmír*," *odpovídá on.*

„*Liatt kiera – útroby země*," *rozesměje se,* „*už jsme TAM, jen jsme si toho nevšimli.*"

S. Božko: Roční období válka

Na léty omšelé první stránce mého deníku je napsáno:

O všem pochybuj. Cicero

1994

25. března
Ahoj, deníku! Bydlím ve městě Groznyj, v ulici Leninova odkazu. Jmenuju se Polina Žerebcovová. Je mi devět let.

26. března
20. března mám narozeniny a maminka mi koupila ořechový dort. Byly jsme ve městě. Na náměstí stálo plno lidí. Křičeli. Byli tam fousatí dědové. A běhali dokolečka. Dřív tam stával pomník Lenina v galoších. Pak Lenina shodili a galoše tam zůstaly.

Proč lidi křičí? Co by chtěli? Maminka mi řekla: „To je mítink!"

27. března
Napsala jsem báseň:

Chtěla bych, jak všechny děti,
plouti na lodi!
A kouzelnou škebličku
najít v rákosí!

28. března
Vstala jsem. A umyla nádobí. Zametla jsem schody od třetího patra až do přízemí. Pak jsem šla prát: vyprala jsem si věci v lavoru a teď si čtu.

29. března
Proč jsou všechny holky sněhové vločky a já ne? Já jsem musela na oslavě dělat Červenou Karkulku. Maminka mi ušila šatečky ze své sukně. Ale já chtěla taky dělat vločku! Všechny holky ze třídy byly vločky!

1. dubna
Vedle mě na polštáři sedí kocour Miška. Čtu si Tři mušketýry. Je tam královna, Milady a Dartaňan. Mně se líbí svět, kde královny nosí krásné šaty. A jsou tam mušketýři a gardisti!

Doma je nuda.

2. dubna
Hráli jsme na schovku. Schovávali jsme se za stromy a v zahradách. S Chavou a Aljonkou. To jsou moje kamarádky. Potom jsme jezdily na kole. Ale rozbilo se nám.

Ahoj!

18. dubna
Ztratila jsem myš. Koupila mi ji maminka, protože jsem byla hodná. Seděla mi v kapse. Asi mi vypadla do trávy. Hledaly jsme ji s Aljonkou a Saškou. Ale nenašly. Maminka řekla, že už mi takovou hračkovou myš nekoupí. Protože jsem moula. Polja

22. dubna
Byla jsem pozvaná na návštěvu k tetě Kátě a její dcerce Věře. Bydlí u nás v domě ve třetím patře. Měla jsem přijít ráno. Tak jsem v šest vstala a šla. Maminka spala. Pak mi všichni vynadali, že to bylo brzy. Vždyť mě pozvali! Teta Káťa mě pustila. Zrovna dělala lívance. Pak se vzbudila Věra a hrály jsme si. Věra má hračkového kluka. To já nemám. Jenom normální panenku. Tak jsme si řekly, že je oženíme.

Viděla jsem bábu Ljubu a dědu Sťopu z prvního patra. Mají legračního psa, jezevčíka. Jmenuje se Knoflík.

1. května
Dneska jsou křesťanské Velikonoce!

Chodili jsme po městě. Pršelo. A pak jsme šli do kostela. Všichni lidi si tam blahopřáli. A hostili se pirohama. Děti jedly malovaný vajíčka. Ty nám rozdávala bába Zina. Nejvíc jich snědli Islam z Příčné uličky a Mahomed. Takže na Vasju a Aljonku nezbylo. Bába Nina jim místo toho dala pirožky.

Pršelo od rána. Maminka s tetou Aňou řekly, že je to špatné znamení. Když prší. To pláče Bůh, protože dole na zemi je plno hříšníků.

5. května
Dneska byl uragán. Stromy se kácely na zem. Všichni se polekali. A pak šli do zahrad sbírat broskve. Jenže ty byly nezralé, úplně zelené.

Zdál se mi hrozný sen, jak se do okna cpala obluda. Měla klepeta a vytrhla okenní mříž.

15. května
Hráli jsme si. Patoška, Věra, Asja, Chava, Aljonka, Rusik, Arbi, Umar, Dimka, Islam, Saška, Vasja, Ilja, Igor, Serjoža, Denis a já. Nejdřív na honěnou a pak vybiku. Maminka nám dala krabici džusu. Míchali jsme si ho v kýblu s vodou.

A pili ho. Můj oblíbený pomerančový, jen Aljonka měla červený. Jahodový. Pak nám ještě maminka rozdala žvýkačky Turba. Je na nich na obrázku autíčko. To jsme všichni měli radost!

Kocour Miška onemocněl.

21. května

Pomáhala jsem mamince prodávat na ulici sušenky. Protože v práci jí neplatí. S jídlem je zle. Teta Káťa říká: „To je zkrátka taková doba. Těžká."

Vařili jsme polívku ze slepičích nožiček a tu pak jedli. Dřív jsme ji vařili ze slepice, teď jen z nožiček. Ty nožičky se kupují na kila. Slepice mi chutnala víc. O hodně moc víc.

Maminka mě chce dát na jinou školu. Protože u nás kluci z vyšší třídy prašti-li jednu holčičku židlí do hlavy, je teď nemocnici. Kamarádila jsem se s Naďou z první třídy. A vyzrazovala jí všelijaká tajemství.

Sbírám kupóny a vylepuju je, už mi zbývá nalepit poslední. A vyhraju panenku Cindy!

Naďa chtěla půjčit knihu, tak jsem jí ji půjčila. Jenže jsem zapomněla, že tam mám ty desky s nalepenými kupóny! Naďa mi knihu vrátila, ale desky ne! Šly jsme tedy s maminkou k nim. Bydlí ve vlastním domě. Maminka jejich dědu prosila, aby nám to dali. Ale nedali. Plakala jsem. Teď nemám ani desky, ani kamarádku.

Viděla jsem tam u nich prasátko. Běhalo po domě jako pejsek. Polja

24. května

Naďa nic neříká. A desky nevrací. Chava tuhle povídala: „Tak jí taky něco nevrať!" Vzpomněla jsem si, že mám doma Nadin slovník. Tak jsem si řekla, že jí ho nevrátím, ale stejně jsem jí ho nakonec dala. Aby věděla, že když ona je taková, tak já taková nejsem.

Líbí se mi Jelena Alexandrovna, protože si s námi hraje. Je to naše učitelka. A taky se mi líbí Alexej, co sedí v lavici s Julkou. Řekla bych, že ho miluju. V bufetu mi koupil koláček. A taky se nebojí očkování. Já a další holky jsme se schovávaly na záchodě, ale stejně nás našli a napíchali nám injekce do zad. Plakaly jsme. Polja

1. června

… na stole stály dvě sklenice. Jedna se žrádlem pro rybičky, druhá s jedem na myši. Kde je jed, jsem věděla. Ale moc mě zajímalo, co se stane, když s ním nakrmím rybičky. Tak jsem jim trošku dala. A ty v akváriu chcíply. Ani dívat jsem se na to nemohla. Žily, a najednou bylo po nich. Maminka se na mě vrhla a začala mě švihat. „Ty jsi vrah!" křičela na mě a švihala mě ručníkem. „Vrah!"

Syn tety Marjam Akbar byl smutný. Byly to jeho rybičky. Teta Marjam mi nenadávala. Dala mi preclík a řekla, že rybičky vyleje do záchodu. Nestyděla jsem se. Jen jsem se bála. Vrah má strach. Polja

16. června

Maminka koupila něco k jídlu.

Koupaly jsme Mišku v lavoru. Aljonka mi pomáhala. Dopoledne jsme se šly projít. Ležely jsme a koukaly do nebe. Říkala jsem Aljonce, že v kotelně u nás ve dvoře žijou strašidla. Hrozně se lekla. Aljonka je nejmíň o rok mladší než já.

Pak přišel Igor a začal vykládat, že dospělí lžou, protože Děda Mráz neexistuje. Já řekla, že neexistuje ten v červené čepičce. Protože ten žije v ledu. Není ho vidět, toulá se světem a nakukuje v zimě lidem do oken. Jenže uvidět ho můžou jedině děti. Aljonka, Igor i Chava mi uvěřili. A já si pomyslela, že fakt chodí a nakukuje do oken. Protože jak bych to jinak věděla? Polja

23. června

Lidi ve frontě na chleba před krámem se perou.

Přinesla jsem si mravence. Teď žije ve sklenici a na dně má hlínu. V jedné knížce jsem se dočetla, že mravenci staví krásná města, tak jsem si řekla, že se na to podívám. Ať si to schválně postaví ve sklenici!

28. června

Venku před domem byla svatba! Všem tam rozdávali bonbony. A tancovali lezginku*. A stříleli z pistole. Teta Marjam říkala: „To střílí, aby se zlí duchové rozutekli!“

My s Aljonkou jsme si zase povídaly o strašidlech. A Islam řekl, že se bojí do zahrady. Protože tam ty strašidla létají nad česnekem a nad cibulí.

29. června

Ze všeho na světě nejradši utíkám z domu. Maminka mi vždycky nabančí a nedovoluje mi to. Ale já stejně utíkám. Stojím někde venku a koukám na hory.

Jsou modré. Miluju hory. Víc než nebe a slunce. Jsou kolem celého našeho města. Já se na ně dívám a myslím si, že až budu velká, tak tam půjdu. Určitě tam půjdu!

3. července

Všichni se bojí zemětřesení. Sousedi spali venku. My ale bydlíme v přízemí. Tak jsme byli doma.

---

* Lidový tanec národů z oblasti Kavzaku

6. července

Přišel dědeček Anatolij. Zeptala jsem se ho, jak se děje zemětřesení. Vytáhl z kapsy krabičku sirek. Položil si ji na ruku a zaškubal s ní. Krabička spadla. „Takhle to zničí dům," řekl dědeček. „Protože země je v pohybu." Pak tu krabičku otevřel, ale žádné sirky v ní nebyly. Byl tam brouk!!! Brouk jako hrom. Se zelenými křídly. Děda mi ho ukázal a pak ho pustil. Ten odletěl a ztratil se v javorovém listí. Šli jsme na procházku a viděli za dráhou bombu. Byla z války s fašistama. Nedávno sama vylezla ze země.

Čapu otrávili zlí sousedi z druhého patra. Nenávidí psy. Ale Čapa byla náhodou hodný pejsek.

Po dráze někdy jedou vlaky. Kam asi?

27. července

Naše sousedka teta Marjam má klíče. Leží pod rohožkou za dveřmi. Dává si je tam vždycky. A já jí je sebrala a schovala. Chtěla jsem vědět, co se stane.

Teta Marjam přišla ze zahrady a hledala je. Za chvilku jsem jí řekla, že jsem je našla venku, a vrátila jí je. Teta Marjam přišla pozdě do práce. Polja

11. srpna

Dědeček je marod. Musel si lehnout. Maminka mu nakoupila léky. A on odjel domů. Doma má plno knih, ty by člověk všechny nepřečetl nikdy! Má ty knihy ve všech regálech a regály jsou až do stropu. Děda si knížky nakupuje a pak je má doma. Četla jsem Cervantese, Dona Quijota, dva díly. Ty knihy byly staré. Obrázky vevnitř zakryté tenkým papírem. Dívala jsem se na ty obrázky a myslela si, že na nich cestuju i já. Polja

20. srpna

Probudila jsem se a vzpomněla si na dědečka. Předevčírem pršelo. Ale pak svítilo sluníčko. Šli jsme s dědou po silnici a on povídá: „Vidíš ten strom? To je dítě. Pak bude velký a pak starý. Až jednou zmizí. Udělá se z něj stůl nebo se s ním zatopí v kamnech. Takhle je to vždycky."

Byla to bříza. A taky mi řekl: „Netrhej to listí. Bolí ho to."

A já mu řekla: „Ale nebolí."

Dědeček řekl, že listy na stromě jsou prsty. A já pochopila, že když je někdo trhá, tak je to bolí. To teda už dělat nebudu.

25. srpna

Běhaly jsme po dvoře a zpívaly. Já, Aljonka a Chava.

Do našeho přístavu zajížděly lodě,
velké lodě ze širého oceánu…

To jsem si vymyslela já, že budeme zpívat. Chodily jsme kolem domu a hulákaly. Sousedi zabuchovali ventilačky. Pak vyšel měsíc. To jsme koukaly! Byl červený! Nikdy předtím jsme červený měsíc neviděly! Byl velký a kolem něj to bylo celé červené. A já řekla: „Hele, holky, co kdybysme utekly? Utečeme až za modré hory!“ Chava nechtěla a Aljonka se bála. Protože s Aljonkou už jsme jednou utekly. Ale jen kousek. Sotva dvě zastávky autobusu. Polja

26. srpna

Toho mravence jsem pustila. Měla jsem ho v zavařovačce, ale nic si tam nepostavil. Asi si řekl, že stavět nebude. Jen kvůli mně se mu nechtělo. Nebo to sám nesvedl. Polja

27. srpna

Mamince v práci neplatí. Prodáváme spolu noviny. Chodíme po ulicích a prodáváme je od rána do noci. A křičíme: „Kúúúpte si novinýýý!“ Hrozně nás bolí nohy. Potřebujeme koupit léky. Děda je v nemocnici.

1. září

Byla jsem ve škole na slavnostním zahájení. Prý nás budou učit vařit. Já ráda vařím. Teta Marjam mě učí, jak se dělá chalva* a pelmeně**.

8. září

Hrála jsem si s Vaskou. To je synek tety Dusji.

Aljonce jsem dala koníka. Ale ona ho dala Vaskovi. Tak jsem koníka chytila za nohy. Nechtěla jsem, aby si ho vzal Vaska. Všichni jsme brečeli. Pak jsem viděla Vadikovu babičku. Jmenuje se Aksiňa. Když byla zima, vozila jsem ho na sáňkách. Protože je ještě malý!

Pak jsem jednou vyšla z baráku a kolem utíkali kluci, Víťa a syn strejdy Umara. A křičeli: „Vadik hoří! Vadik hoří!“

Napadlo mě, že hoří jejich zahrada. Protože za barákem už hořely zahrady. Je děsné sucho a neprší. Tak jsem šla za Vadikovou babičkou a povídám: „Hoří vám zahrada.“

A ona řekla: „Jen ať hoří.“ Protože vypukl požár a Aljončin tatínek tam uhořel, když hasil u sousedů na zahradě. Tak to bylo.

---

* Sladkost, jejímž základem je pasta ze sezamových semínek nebo hrubá pšeničná krupice

** Vařené těstové taštičky plněné masem

Pak jsme šly na procházku – já, maminka a Aljonka. Byly jsme v parku a jedly zmrzlinu. Přišly jsme domů a najednou k nám jede na kole Saška z prvního patra. A křičí: „Vadika našli!“

Maminka mu nerozuměla a já taky ne a Saška řekl: „Viťka s Vaskou ho zavřeli do kůlny a podpálili. Až shořel! Zaživa!“ Já mu řekla, že to není pravda. Protože jsem Vasku viděla. Díval se u Aljonky na televizi. A to už nám naproti běželi Viťka a syn strejdy Umara. Takový blonďák, ale Čečenec. Vaska nikoho neupálil. Díval se na kreslené pohádky! Vadikova rodina napsala na Vaskovy rodiče udání. Protože Viťkovi rodiče jsou opilci. A Viťka degen. Kdežto Vaska je normální. Vadikova rakev byla na pohřbu zavřená. Jen fotka na ní byla.

11. září

Po trhu chodili lidi s puškama. Něco hledali. Všichni se báli.

14. září

Chodím do nové školy. Ve třídě máme hodně dětí, třeba holku Dianu. Její maminka je učitelka. Diana všechny bije a krade jim svačiny. A trhá dětem sešity. Mně už taky jeden potrhala. Při diktátu jsem se tak splašila, že jsem popletla slova. Bojím se, abych nedostala trojku. Maminka by mi mohla nařezat. Zato můj sloh se všem líbil. Četly ho dokonce i děti z vyšších tříd. A říkaly, že je senza! Napsala jsem tam, že přišel podzim. A každý list je živý. Uchovává v sobě příběh svého života.

Polja

19. září

Naše učitelka Ludmila Nikolajevna si s námi o přestávce hraje. Je šedovlasá. Máme ji moc rádi, a když je s námi, tak se nehádáme. Požádala nás, abychom nakreslili pohanské mytické bytosti – domácího skřítka, čerta a vodníka. A taky nás ve škole učí vařit. Ve zvláštní hodině. Dělali jsme tam saláty.

18. září

Když maminka s prodáváním na trhu skončí, tak se pro mě staví ve škole. A jdeme domů.

Dneska je neděle. Šla jsem jí pomoct prodávat noviny. Ale nikdo nic nekupoval. Maminka plakala. Dědeček potřebuje léky. V nemocnici je nemají. Musejí se koupit. Nějaká cizí paní mi dala zmrzlinu.

24. září

Všichni chválili můj referát o planetách. Psala jsem o Jupiteru a o Marsu. Maminka mi pomohla nalepit k tomu i obrázky.

5. října
Střílelo se! To byla taková hrůza! Plakala jsem. Ale náš soused děda Idris říkal, abychom se nebáli, že válka nebude. Strašně mi bušilo srdce, když to bouchalo. Bojím se chodit do školy.

9. října
Na nebi kroužily vrtulníky a letadla. Nízko. Tlouklo mi srdce. Nezabijou nás? ptala jsem se maminky. A maminka řekla: „Ne. Válka nebude! Určitě nebude!"

11. října
Je tu plno vousatých dědů. Všichni něco mluví. Běhají dokolečka a modlí se. Připadá mi to hodně zvláštní. Ale děda Idris říkal, že bude všechno v pořádku, a dal mi bonbony. A teta Valja to taky říkala. I bába Zina. A teta Marjam.

Válka nebude. To jen lítají letadla. A pozorujou nás.

15. října
Z letadel se střílí. Do školy nechodím. Nikdo tam nechodí. Byly jsme s maminkou za dědečkem v nemocnici. Viděla jsem tam svou babičku Elizabet. Tatínkovu maminku. Je hodně stará. A ptala se mě: „Budeš se o mě starat? A pomáhat mi?"A pak řekla: „O dědu se staráš dobře!"

Viděla jsem ji jen dvakrát. Jinak ne. Nemají se s maminkou rády. Babička Elizabet bydlí ve čtvrti Minutka.

Dědu Anatolije v nemocnici okradli. Sebrali mu peníze a jídlo. Dostal injekci, usnul a všechno mu ukradli.

V nemocnici jídlo není. Musí se tam nosit.

18. října
Byli jsme na trhu. Nízko nad námi lítalo letadlo. Všichni se báli. Dřív jsem se dívala na nebe a nebála jsem se, ale teď se strašně bojím. A dívám se spíš pod nohy. V ulicích se střílí ze samopalů.

19. října
Dospělí říkají, že k městu jedou tanky. Z Ruska. Jelcin nám vyhlásil válku, aby ho čert vzal!

Dědeček je v nemocnici. Když je nálet, tak se bojím. Prodáváme s maminkou noviny. Jde to špatně. Jednou jsme dokonce společně žebraly a jednou jsem žebrala sama. Natáhnout ruku se nestydím, ale dívat se na lidi ano. Za ty peníze jsme koupily léky.

26. října
Musíme si dědečka z nemocnice vzít. Už je mu líp. Jenže nemůžeme ven, střílí se tam. Přišli k nám sousedi. Doma se bojí.

27. října
Mamce se zdálo o její mamince. O babičce Galje. Nedávno umřela. A řekla jí: „Běž. Otce čeká pohřeb."

Tak jí mamka řekla: „Ne, žije, jen je v nemocnici." Probudila se. A ten sen mi vyprávěla. Do nemocnice se nedostaneme. Střílí se tam.

29. října
Maminka mě nechala u tety Valji s Aljonkou. A najednou přišel Vaska, syn tety Dusji. Hráli jsme karty. Nesvítí se a plyn taky nejde. Pak přišla mamka a řekla, že dědečka to zabilo. Při ostřelování. Střílelo se přímo v Pervomajské, co je nemocnice. Lékaři utekli. A poschovávali se. Jenže pacienti tam zůstali.

Co se dá dělat. Dědeček Anatolij leží už týden mrtvý v nemocnici. Maminka pláče. Polja

14. listopadu
Dědečka pochovali. Já na pohřeb nešla. Všude se střílí. Slyšela jsem, jak maminka tetě Valje říkala: „Ani jsme ho nemohli dát do rakve. Protože už je to dlouho."

Maminka každému dala nasolené rajče a kousek chleba – místo smuteční hostiny. Sousedi se z města rozjeli na vesnice. Ale hodně jich tu zůstalo.

21. listopadu
Chodíme s mamkou na trh a prodáváme. Jinak by nebylo co jíst. Včera nízko nad tržištěm lítalo letadlo. Všichni se krčili. Řvalo až hrůza.

Na prodej jsme si vzaly dědovy udice a třpytky. Měl jich hodně. Nikdo zatím nevěří, že Rusové budou bombardovat. Jsou to přece taky lidi.

25. listopadu
Chtěly jsme si s maminkou vzít z dědečkova bytu věci. A řekly jsme sousedům, ať si taky vezmou, co se jim líbí. Na památku. Brali si všichni. I teta Valja, i teta Dusja, i strejda Adam z prvního patra. Ten si koupil byt dědy Sťopy a báby Ljuby a plno dalších. Pak přišel děda Šamil. Chtěl si dědečkův byt koupit. Jenže nám řekli, že byt už patří jednomu Čečenci. Nevěřily jsme tomu, dědeček ho určitě neprodával. Ale řekli to milicionáři. A taky řekli, že maminka si smí jen vzít věci. Polja

30. listopadu
Domy v centru hořely.

Maminka koupila pytel mouky. Pečeme placky na ohni. Já s bábou Ninou nosíme dříví.

1. prosince
Šly jsme s maminkou na trh. A najednou všude začali střílet. A všichni se rozutekli. Lidi padali do louží. Taky jsem upadla.

Někdo na někoho zaútočil. A střílelo se. Pak to nějaké paní zabilo dítě a ona křičela. Strašně křičela. Byla to kulka. Kulky lítaly úplně všude a všichni utíkali a utíkali. My taky. Vlezli jsme si do autobusu. Rozjel se, ale vrtulníky najednou začaly střílet i po autobusu. Střílely na náš autobus! Všichni křičeli a schovávali se jeden za druhého. Vrtulníky lítaly a střílely. A letadla lítala a bzučela. Vystoupili jsme na stanici Nefťanka a rozběhli se přes pole a přes dráhu. Byl tam nějaký děda a paní s dětmi. A já s maminkou. Všichni utíkali a vrtulník letěl a střílel po nás kulky. Zahodila jsem tašku a sama utíkala domů. Jenže mamka nikde. Nevěděla jsem, co si počít. Vyndala jsem z knihovničky starou ikonu, je na ní namalovaný Ježíš. Padla jsem na kolena a rozplakala se: „Panebože, prosím tě, udělej to tak, aby nikoho nezabili. Moc tě prosím! Zachraň maminku i děti i dědu i tu paní!"

Z prvního patra přiběhla Malika: „Zabijou nás! Všechny nás zabijou!" Malika je Nuřina dcerka. A vtom přišla mamka: „Proč jsi zahodila tu tašku, trumbero?" Malika se maminky zeptala: „Střílelo se tam. Koho zabili?"

„Nikoho. Všichni utekli," odpověděla maminka. Malika řekla, že jejich rodina odjede z města na vesnici.

8. prosince
Proč se Jelcin s Dudajevem nedomluví? Jelcin je jeden takový pán a Dudajev je náš prezident. Jelcin bydlí v Moskvě a tady u nás chce bojovat. Kdežto Dudajev bydlí tady. Dudajev je krasavec! Polja

11. prosince
Šly jsme do pekáren. Hrozně se střílelo a z letadel padaly bomby. Dunělo to. Přinesly jsme chleba. A daly jsme tetě Valje, bábě Nině a Juriji Michajlovičovi, dědečkovi z prvního patra. Pak jsem už nikam jít nechtěla, ale maminka mě táhla s sebou. V centru stál dům. Dopadla na něj bomba. Leží tam staří lidi. Rusové, co bojovali proti fašistům. A teď je nikdo nedokáže vytáhnout ven. Chtělo by to jeřáb. Protože dům se zřítil. Patro spadlo na patro! Maminka mě táhla, ale já nechtěla. Bála jsem se, že je uslyším křičet a už nikdy neusnu. Hořely tam svíčky a v mističkách bylo trochu jídla. Lidi je slyšeli tři dny, ale pomoct jim nijak nedokázali. Jen se modlili. A všichni plakali. Byla to hrozná hrůza. Polja

26. prosince

Mamka byla na tržišti Berjozka. Lidi tam říkali, že ruské vojáky nechtěli někam pustit a oni někoho zabili. A jedné paní udělali něco ošklivého. Všichni se jich bojí.

Letadla bombardujou. Shazujou na nás bomby!

30. prosince

Nastěhovali se k nám sousedi: bydlet vysoko se bojí. Tak přišli k nám. Bába Olja, bába Zina. Kdežto Aljonka s maminkou k nám vždycky přiběhnou a zase odběhnou (protože mají doma starou bábu Rimmu). Z domu naproti se k nám taky nastěhovala bába Nina a její dcerka, světlovlasá Varja. A Varjiny děti: Mansur, Juročka a Bašir. Bašir je o rok starší než já. Chodíme spolu do stejné 55. školy.

Mansur se o pět let starší než já. Jejich byt zasáhli z děla. A jedna zeď spadla. Teď nemají kde bydlet. A tak jsou u nás. Jenže my máme jeden pokoj. Tak spíme popořadě na jednom gauči. Ulicí jedou tanky a střílejí. Maminka sehnala stromeček. Je Nový rok!

1995

Přišel rok Prasete! To je takové znamení.

Celou noc se po našem domě střílelo. Leželi jsme na chodbě. Nejsou tam okna. Předtím jsme seděli na sáňkách a na podlaze v koupelně. Dům se třásl. A hořel. Ulicí jely tanky a střílely. Ten rachot – hrůza! Mansur s klukama se běhal dívat na tanky. Letadla shazovala bomby. A pak přišla taková rána, že v kuchyni vypadala okenní mříž. Spadla rovnou na maminku, bábu Ninu a na tetu Varju. Seděly na podlaze a slavily Nový rok. Teď mají rozbité hlavy.

Kreslím Mansurův portrét. Polja

2. ledna

Střílí se, ale už jsem si zvykla. A nebojím se. Když to duní hodně blízko, bába Nina zpívá nebo vykřikuje častušky* s ošklivými slovy. Všichni se smějeme a nebojíme se. Bába Nina je skvělá! Jsme dole v domovním vchodu a na kamínkách z cihel vaříme. Dívám se do ohně a mám dojem, že tam bydlí skřítkové salamandři. Jsme špinaví a umounění. Všechny věci jsou samá saze. Pro vodu si chodíme za domy, k rourám. Někdy musíme ležet na zemi, aby nás nezabili. Jinak to nejde.

Bába Rimma je nemocná. Je to Aljončina babička. Běhám k nim do druhého vchodu. Mají kamínka bubínek! Kdežto u nás je hrozná zima. Spíme v holínkách a kabátech. Vyrobili jsme si z plechovky lampu – stačil knot a petrolej. Takže v noci není tma, a když letadla házejí bomby, můžeme si šeptat.

9. ledna

Všechno hoří. Z nebe padají bomby. Zabilo to jednu paní v uličce a taky celou rodinu v protějším domě. Lidi umírají, když si jdou pro vodu nebo shánějí chleba. Přišel k nám nějaký pán a chtěl petrolej. Maminka mu ho nedala.

Je nás hodně. Jíst nemáme co. Mamka a další chodí do velkoskladu. To je místo, kde mají v bednách zmrzlinu. Všichni ji kradou. Maminka s tetou Valjou taky přinesly. Rozpustili jsme ji a pili k plackám. Bylo to moc dobré.

Rozpouštíme taky sníh. Jenže je ho málo. A voda z něj není dobrá. To dřív byly rampouchy pochutnání! Kdežto tenhle sníh je nějak ohořelý, šedivý. Mamka říkala, že za to můžou požáry.

* Popěvky

10. ledna

Na zastávce Něfťanka se objevila čečenská dívka se zrzavým copem. Na hlavě měla zelenou pásku. A v rukou malý samopal. Je jí tak šestnáct. Bojuje za Groznyj. A měla s sebou ještě mladšího kluka. Asi bratra.

Děda na zastávce povídá: „Ta holka brání vlast. Až vyrosteš, taky budeš bránit vlast!“ ukázal na mě prstem. Pak jsem se dověděla, že ten malý samopal se jmenuje Tulpan. Úplně jako kytka!

Jídlo není nikde. Chleba taky ne. Bába Nina sehnala zelí. Tak jíme zelí! Brzy mi bude deset. Polja

12. ledna

Mansur mi ukázal raketovou pistoli. Je to jen taková jako trubka. Dává se s ní signál. Našel ji na ulici.

Chavin tatínek z prvního vchodu, strejda Sultan, někde chytil slepici, uvařil ji ve velkém kýblu a všem dával napít vývaru. Nám taky. Všichni jsme se na ten kýbl vrhli a snědli to. Tedy – vypili vodu z vařené slepice. To byla nádhera! Strejda Sultan nám dal ještě dvě brambory!!!

Chava není doma. Odjela s maminkou do Ingušska. Polja

14. ledna

Přes modré hory přišel syn báby Olji – je stará a bydlela u nás. Zastřelit ho chtěli jak vojáci, tak povstalci. Ale on každému jen řekl: „Jdu za maminkou!“ A nikdo ho nezabil. Je to hrdina. Byli jsme tak strašně hladoví! A on šel do velkoskladu a přinesl půl bedny rybiček. To bylo tak strašně dobrý! Bábu Olju vzal s sebou. Chtějí z města odejít pěšky.

18. ledna

Jídlo nikde. Voda taky nikde. Je zima. Často sedím v koupelně. Skla nikde. Mříže taky nikde. To zničily granáty. Na podlaze leží sníh.

Hádám se s bábou Ninou. Chtěla by místo dříví pálit knihy! A hádám se i s Baširem. Tahá mě za vlasy. Propadlík protivnej! Juročka vyvádí. Já ale miluju Mansura. Jedině že je to strašně tajné! A aby se to nikdo nedověděl, budu tě, můj deníčku, schovávat za skříň. Protože kdyby tě našel Bašir, hrozí mi doživotní hanba. Ten by to všem vyžvanil.

Mansur je hrdina. Pokouší se sehnat jídlo a střelby se nebojí.

A taky povstalci nastražili na zastávce léčku. Pokáceli stromy, a zatarasili tak cestu transportérům a tankům. Pak na ně házeli zápalné láhve. Postříleli vojáky a zase šli. Kluci z našeho dvora tam utíkali. A říkali, že jeden voják byl ještě naživu. Prosil je, aby ho zastřelili. Neměl nohy. Shořely mu. A sám prosil. Říkal to Ali z vedlejšího bloku. Alimu je třináct. A zabil ho. Pak plakal, protože zabíjet je

strašné. Zabil ho z pistole. Babka Nina se křižovala a všichni plakali. Ali dal ženským dopis. Ten voják tam psal: „Dávej pozor na děti. Sjíždíme ke Groznému. Musíme. Míří na nás naše děla. Když uhneme, bude to zrada. Tak nás rozstřílejí. Jdeme na jistou smrt. Odpusť."

Ženské chtěly dopis vyhodit, ale maminka ho položila ke knížkám. A slíbila, že ho pošle. Jenže tam nebyla ulice a číslo domu, jen… oblast. Toho vojáka je mi líto. Přes zahrady na zastávku nepůjdu. Leží tam jeho mrtvola a další nebožtíci. Polja

20. ledna

Vojáci střílejí psy. A psi žerou mrtvoly. Po ulicích leží mrtví lidé a mrtví psi. Když jdu kolem, snažím se na to nekoukat. Zavírám oči. Protože když je vidím, křičím a nemůžu se zastavit. Maminka mi nadává. Říká, že jsem zbabělec.

Povstalci bojujou proti ruským vojákům. Povstalci jsou lidi, co brání svou vlast. Bába Zoja to říkala. Vnoučkovi báby Zoji je pět let. Jmenuje se Slavik.

Viděly jsme s maminkou strejdu Sultana. Chodil po prázdných krámech a asi hledal jídlo nebo dříví. Jenže nic nenašel.

Boje nekončí. Říká se, že na venkově pobili plno lidí. P.

21. ledna

Sedím na schodišti na matraci. Kolem se střílí. Palba míří přímo na náš dům.

Včera jsem spala u Aljončiny maminky, tety Valji. U nás není kde. Všichni spí na gauči i po podlaze. Není kam šlápnout.

Proč začala válka? Na podzim jsme s maminkou byly na Pochodu míru.

26. ledna

Jednu paní z našeho domu to zranilo do nohou. Opuchly jí. A člověk ze sousedního baráku má zase utrženou ruku. Když jsme se před palbou schovávali na chodbě, venku granát zasáhl auto. To auto chtělo z města pryč. Seděli v něm táta, máma a děti. Ta žena byla těžce zraněná a ostatní to zabilo hned. Žena strašně křičela a pak taky umřela. Já ležela na podlaze a zacpávala si uši. Nemohla jsem to poslouchat, jak šíleně křičela. Lidi pak říkali, že byla těhotná. Těla odnesli. Z auta nezbylo skoro nic.

30. ledna

V létě jsme s Aljonkou pochovávaly broučky a žížaly. Každému jsme udělaly hrobeček a místo náhrobku tam zapíchly kamínek. Pak jsme ale ty mrtvolky nenašly. Tak jsem zabila pár dalších broučků a taky je zahrabala. Ať je ten hřbitov krásnější, řekla jsem si. Já husa!

Ale to ještě není všechno. Když jsem chodila za dědečkem do nemocnice na návštěvu, tak jsem udělala něco moc ošklivého. Oklamala jsem ho. Oklamala. To je ošklivé! A Bůh mě za to potrestal. Přišla na nás válka.

2. února
Venku byli vojáci. Rusové. Všechny z domu vyvedli na ulici. Kluky svlíkli donaha a prohlíželi je. Moc jsem se styděla. Proč jim asi vzali šaty? Tetka a babky nadávaly. A vojáci řekli, že hledají stopy. Třeba po řemenu nebo tak něco. Nebo po samopalu. Nakonec jednoho někam odvedli. I když na sobě žádné stopy neměl. Vlastně šel jen tak kolem.

7. února
Přišly jsme do dědečkova bytu. Tam byli taky Rusové. Podlahy vytrhali, takže parkety tam nebyly. Jen díra v podlaze. A tam si rozdělali oheň. Spálili Puškina!!! Taková hrůza! Děs! Vařili si oběd. Maminka s nimi promluvila. Vynadala jim. Pokyvovali palicema. A mamka řekla: „Je jim tak osmnáct! Nechápou, co to dělají!“ Já měla dojem, že jsou to dospělí chlapi. Jeden měl dokonce kníry. Bydlí v tom bytě a střílejí.

V dědečkově bytě vybuchl granát z děla. Všechno je rozbité. A televizi rozstříleli vojáci. Ale proč?

15. února
Byly jsme s maminkou na tržišti Berjozka. Prodávaly se tam placky, cigarety a solené okurky. Když se začalo střílet, všichni se rozutekli a poschovávali. Na zpáteční cestě jsme potkaly nějakou babku. Vezla něco na sáňkách. Bylo to přikryté dekou. Maminka si řekla, že je to rakev. Babka se sotva vlekla. Bylo jí tak osmdesát. Pod šátkem šedivé vlasy. Kolem palba. Jenže babka je hluchá, tak to vůbec neslyší. Maminka se rozhodla, že jí pomůže, a přetáhla sáňky na druhou stranu ulice. Pak zafoukal vítr a deka spadla. A my obě koukaly, že to není žádná rakev, ale lednice, úplně nová, ještě zabalená. Babka ji někde ukradla.

23. února
Kradou všichni. Jak teta G, tak teta A, teta Z i strejdové K, Ch a M. Všichni si ráno vezmou kolečka. A jdou. Když se vracejí, vezou koberce. Nebo nádobí. Nebo nábytek. Nekradou snad jen dva tři lidi. Třeba Jurij Michajlovič nekrade a ještě několik sousedů. Jenže další řeknou: „Ruský vojáci kradou!“ To je pravda. „Tak budeme taky krást! Aby majetek nepřišel nazmar.“ A kradou.

Nejpilnější je strejda Polonij z baráku naproti. Dřív pracoval ve vězení. Jako bachař. Ten se s kolečkama otočí pětkrát denně. Má kolem sebe dalších deset

kamarádů. Často se hádají, kdo si co vezme. Řvou na sebe přímo před barákem. Z našeho domu se nejvíc snaží teta Amina a teta Rada.

Šly jsme do města – já, maminka, teta Valja a Aljonka. A taky jsme zašly do jednoho domu. Našly jsme tam čaj, tak jsme si každá vzala krabičku. Pak jsem uviděla panenku. Bylo to miminko. Tak jsem si ho vzala. Aljonka zase našla pastelky. Mamka si nevzala nic. Říkala, že ji div nezabil odstřelovač. Vypálil po ní. To by přece byla ostuda, kdyby vás někdo zastřelil v cizím domě a pak vás tam našli jako zloděje. „Máme plno svých věcí. Ani to není kam dát!" řekla maminka. „Jdeme domů!" Tak jsme šly.

25. února

Byla jsem v kostele. Stojí za mostem, za řekou Sunžou. Sunža je kalná a špinavá. Kostel zase po palbě z děl celý nakloněný. Dostal plno zásahů. Všechno kolem vypadá jako po silném zemětřesení – domy to byly dřív, teď z nich zůstaly jen části zdí. V kostele rozdávali sklenice s nasolenými rajčaty a s makarony. Babičky byly ruské a mladší ženy většinou čečenské. A hodně dětí. Babky je okřikovaly. Taky jsem tam viděla Lusju. Ta bydlí v pobořených domech. Zabili jí tátu, mámu i babičku. Lusja si maluje pusu. V jednom rozbitém domě našla rtěnku. Je jí čtrnáct.

Maminka říkala, že do zoo spadla bomba a zvířata pomřela. Já zase viděla psa. Střepina mu usekla čumák, tak je teď bez čumáku. Všude je plno mrtvých psů.

Lidi taky říkali, že plný zásah dostal domov důchodců a ti tam všichni zahynuli. Jedna teta jeptiška mě zavedla dovnitř a dolů. Ve sklepě byla tma, jen kolem ikon hořely tenké svíčky. Teta jeptiška mi dala rybu a brambory. Tak jsem to snědla. A maminka kolem kostela zametla.

Říkalo se, že ty rajčata a makarony přivezli kozáci. Kozáci jsou lidi, co bydlí někde daleko a tady pomáhají. Protože je válka.

Pak jsme šly s maminkou zpátky. Vojáci hodně stříleli. Ležely jsme na zemi. A uviděly mrtvého ruského vojáka. Zabilo ho to přímo před námi. Zbraň ležela vedle něj. Měl na sobě modrou uniformu. Maminka zašla do dvora, kde stál transportér. A řekla: „Běžte, leží tam váš mládenec!" Vojáci něco jedli a pili z láhve. A ani se nehnuli. Tak jsme šly domů.

Dědečkovi Juriji Michajlovičovi jsme daly trochu rajčat a makaronů. Ten měl radost!

27. února

Jedou tanky a vezou koberce. Snad že do Mozdoku a tam je prodávají. A do Ingušska. Tam je taky plno tržišť. Lidi tam nakupují ty nakradené věci. Sousedi loupí a vojáci taky. Dveře jsou kvůli bombám a granátům všude vyvrácené. Když vojáci něco ukrást nechtějí, tak to rozstřílejí, třeba televize a pračky.

Chodíme po městě a sháníme chleba. Jenže není. Nikde. Pytel s moukou už nám došel. Pořád jsem hladová a maminka taky. Naši uprchlíci se vracejí domů a ve svém bytě v druhém patře opravují stěnu. Jsou tam vždycky, dokud se nezačne střílet.

Jednou se stalo, že k domu zajely ruské tanky a my všichni vyběhli ven. Zatím jsme ve sklepě ještě nebyli, ale teď jsme se rozhodli, že tam půjdeme. Strašně se střílelo. Když jsme byli venku, zavřeli jsme dveře. Tank namířil hlaveň na jeden domovní vchod. Tam přitom byly děti, babičky a tety. Začali jsme tlouct na dveře, jenže nikdo neotvíral. Zavřela jsem oči a řekla si, že jestli vystřelí, tak umřeme. Vystřelil, ale vedle. Netrefil vchod, jen zeď nad ním. Z okolních zahrad začali po tanku střílet povstalci a křičeli: „Váňo, vzdej se!" Tank začal couvat. Mamce se třásly ruce a dveře otevřít nedokázala. Všichni na ni křičeli: „Leno, rychle! Otevři ty dveře!" Jenže dveře se po té palbě zasekly. Pak se přece jen otevřely a všichni se nahrnuli do našeho vchodu. A padli na zem. Střílely sem tanky.

3. března

Maminka chodí k velkoobchodnímu skladu. Shání se po dříví. Dříví není a vodu na čaj přitom musíme ohřívat na ohni!

Kolem skladů se bojuje. Pobíhají tam ruští vojáci a povstalci. Mansur šel taky hledat dříví a oni po něm střílели. Nakonec byl rád, že utekl. Musel vyskočit z prvního patra.

Mansur nosí klobouk. Je to pirát! Opravdický pirát!!! Nejsem schopná říct mu jediné slovo. I když bych moc chtěla. Ale nedokážu to. Stydím se. Někde našel oční stíny a přinesl mi je. Takové mrňavé, v krabičce. Šeříkové. Jako dárek! Pro mě! Polja

4. března

Slavili jsme svátek Uraza-bajram!* Bába Zina přinesla nasolená rajčata a rýži. Strejda Achmed přinesl pečené brambory. Celou pánev! Opekl je na venkovním ohni. Ani nevíte, jak jsme šťastní! S tetou Valjou a Aljonkou jsme si vyměnily dárky.

5. března

Maminka a strejda Sultan šli do velkoskladu na dříví. Sama se doma bojím. Utíkala jsem přes zahrady za nima do skladu. Sama. A po železničních kolejích střílel odstřelovač. Kulky dopadaly kousek ode mě. Já ale chtěla najít maminku.

* Muslimský svátek ukončení půstu (Ramadanu), kdy se věřící navštěvují a vyměňují si dárky.

Pobíhala jsem tam a volala. Viděla jsem nějaké mrtvoly, ale maminka mezi nimi nebyla a moc blízko k nim jsem jít nechtěla. Ve sněhu ležely i děti. A nějaká babička v šedém šátku.

Konečně jsem našla mámu. Strejda Sultan už se vrátil domů. Maminka pořád hledala dřevo. Ve skladu jsme zašly do malého domku, stály tam staré židle. A vtom začaly střílet tanky. Bumbumbum! Hned vedle vybuchl granát. Povalila nás tlaková vlna! Spadala na nás omítka a pár kamenů. Nic hrozného. Vyhrabaly jsme se ven a plazily se pryč. Maminka mi vysvětlila, co se dověděla – že se tu používají taky „tepelné" miny. Co si člověka najdou, pronásledujou ho a pak rozervou na kousky. Plazila jsem se sněhem a přemýšlela o tom, že mě si taková mina určitě najde, pokrade se za mnou a pak mě roztrhá.

Dlouho jsme ležely u trati. Lítaly kulky, červené a oranžové. Ale pak se nám podařilo proběhnout domů. Nějaké dříví jsme přinesly! Polja

7. března

Sháněly jsme se s maminkou po jídle. Hledaly jsme, kde se dalo. Když jsme šly do středu města, pořád jsme se zaposlouchávaly, a když letěla mina nebo dělostřelecký granát, hned jsme si lehly.

Potkaly jsme jednu ruskou babičku. Učitelku. Chodila po rozbořených domech a sbírala z nich knihy. Ne věci nebo nádobí – knihy! Ukládala je do vozíku a plakala: „Dějiny se musejí zachránit!"

Člověk vůbec nechápal, odkud se to pořád střílí.

Jídlo jsme žádné nenašly, ale maminka mi za tu dobu povyprávěla o rodině Nikolaje II. Obzvlášť jsem si zapamatovala, jak carské děti vedli na popravu a ty děti jedno po druhém sestupovaly do sklepa. Tak jsem šla a přemýšlela o tom, že se děti zabíjejí ve sklepě. Asi to bude taková tradice. My jsme ve sklepě za tu dobu byly jen jednou. Jinak jsme při těch věčných přestřelkách pořád doma. Když nás zabijou, tak aspoň doma. Nenávidím sklepy!

11. března

Úplně se mi roztrhaly boty. Nohy mám celé mokré. A není si co jiného obout. Tak jsem se sebrala a vlezla do cizího domu. I když jsem dala mamince čestné slovo, že to dělat nebudu. Jenže jsem tam zašla, abych se podívala po těch botách. Jen jsem si nevšimla, že poklop do sklepa je otevřený. Ale ty boty jsem najednou zahlédla. Ležely na pohovce. Zakoukala jsem se na ně tak… že jsem spadla. Do sklepa. Naštěstí ne až dolů. Kdybych žuchla dolů, je po mně. Schůdky ani žebřík tam nebyly, hloubka tak tři metry a dole beton. Stihla jsem se zachytit rukama za okraje díry. Vylézt jsem ale nedokázala. Neměla jsem sílu. Nohy mi visely dolů. Pomoct mi neměl kdo. Nikdo nevěděl, že jsem šla do cizího domu pátrat po botách. Držela jsem se, až mi zbělaly prsty. A najednou ke

mně přišel čečenský děda. Bála jsem se, že mě skopne dolů a já tam umřu, ale on mi podal ruku. Vylezla jsem ven.

„Co tu děláš?“ zeptal se mě.

„Chtěla jsem si vzít ty boty,“ přiznala jsem se.

„To se nestydíš krást?“ zeptal se mě děda. Zrudla jsem jako rajče. „Sem tě nohy zanést neměly! Škaredou cestu si našly!“ vykřikl děda. „Je to hřích! Hřích!“

„Tohle jsem ještě nikdy neudělala. Dneska poprvé…“

„Jenže i poprvé je to hanba!“ přerušil mě děda. „Hanba!“

A pak si všiml roztrhaných křápů, co jsem měla na nohou. Šel k pohovce a boty zvedl. A hodil je přes celou místnost. „Na!“ řekl mi. „Vezmi si je. Mou rodinu to celou pobilo. Dcerka a vnoučátka jsou mrtví. V tomhle domě už nikdo žít nebude. Všichni jsou tam!“ ukázal nad sebe.

Řekla jsem jen: „Promiňte…“ a šla jsem pryč. V těch svých roztrhaných botách. Pak jsem se rozběhla. Chtělo se mi utéct. Narazila jsem na mrtvolu. Ještě před půlhodinou tu nebyla. A teď ano. Chlap, asi tak čtyřicetiletý. Rus. Civilista. Ležel a díval se na mě modrýma očima. Hned vedle se válel kýbl. Šel pro vodu. Nejspíš ho zabil odstřelovač.

Maminka našla zavařeninu a nesla ji v tašce. „Kde k čertu jsi?“ zeptala se. Tak jsem jí to řekla. Vrazila mi pohlavek. Přímo nad tím nebožtíkem. Až se mi v očích zalesklo. Přišlo mi to moc líto.

„Kromě jídla se nikde nic brát nesmí!“ řekla mi přísně. Pak našla deku, co se jen tak válela na ulici. Mrtvého přikryla a šly jsme domů. Polja

12. března

To byly věci! Šly jsme s maminkou přes most do kostela. Most byl napůl spadlý do vody. Protože ho trefila bomba. Ale po druhé půlce se jít dalo. Na protější břeh.

Kousek od mostu je taky prezidentský palác a zničený hotel Kavkaz. Jenže na mostě stojí dělo a kolem něj vojáci, Rusové. Rozestavili si tu židle a sedí na nich. Teď je to jejich most. No a my jsme šly obě do kostela a byly jsme už uprostřed mostu. A najednou koukám, že po dalším mostě kus od nás běží povstalci. Hned jsem je poznala, protože na hlavách měli zelené pásky. Začali střílet z takové zelené roury, co se položí na rameno. Přímo po nás! Z jednoho mostu na druhý! To byla taková rána! A začalo hořet. Všichni padli na zem. Vedle nás šla nějaká paní s klukem, Čečenci to byli. A děda s babkou, Rusové. A my. Všichni jsme šli do kostela, protože tam se někdy rozdávalo jídlo. Když ho kozáci přivezli.

To byla taková palba! Takový boj! Vojáci začali střílet z děla na ten druhý most, po povstalcích. Dělo bylo obrovské! Na kolech! Když střílelo, tak se země třásla jako při zemětřesení. Ležela jsem a křičela strachy. Maminka mě popadla

za límec a táhla mě do rozbořeného hotelu Kavkaz. Do trosek přiběhli i další lidi z mostu. Leželi jsme tam na podlaze. A střelba byla silnější a silnější. Já se tak strašně bála! Myslela jsem, že to přichází smrt. A že se to obešlo i bez „tepelné“ miny. Stejně budu zabitá.

Hotel byl úplně zničený. Zasáhly ho tisíce nábojů. Zdi vypadaly jako krajka. Pod nohama všude betonový prach. Leželi jsme tam asi dvě hodiny. Tak jsme se seznámili. Kluk plakal. Tiskl se k tetě Asje. Ta ležela na podlaze a objímala ho. A děda Boris nás všechny utěšoval. Říkal, že sem se palba nedostane. Tak to přece nebývá, aby to zabilo všechny naráz. Každý máme svůj osud!

Najednou koukáme, že hromada hadrů v koutě se dala do pohybu. Byly to nějaké pytle a smetí. A z hromady vylezli čtyři vojáci. Ukázalo se, že tam leželi celou tu dobu! Máma se na ně vrhla: „Co tu děláte?!“

A oni na to: „Jsme tu schovaný. My nechcem bojovat.“

Děda Boris jim začal nadávat: „Co to tu vyvádíte! Venku se bojuje! A vy jste zalezlý v hromadě pytlů!“

Byli to takoví hubeňouři. A povídají: „My nechceme bojovat! My chceme domů! Domů!“

Když palba trochu zeslábla, odvedli nás do vedlejšího domu. Maminka je prosila, aby nám dali neprůstřelnou vestu: „Aspoň jednu,“ řekla, „pro dítě.“

Jenže oni nedali. Sami máme málo, řekli jí. A to si navlíkli každý tři. Asi se báli hrozně.

Přeběhli jsme silnici a oknem vlezli do jiného domu. Jenže tam byl zavalený vchod. Projít se jím nedalo. Muselo se vyskočit z druhého patra. Zpátky se jít nedalo, že se tam zase střílelo. Skočila jsem a dopadla na velkou hromadu rozbitých cihel. Narazila jsem si nohy a odřela ruce. Za mnou pak vyskákali ostatní: s heknutím teta Asja, s nadávkami na rtech maminka a pak babička a děda – ti se nejdřív pokřižovali. Dědeček Boris chytil syna tety Asji ve vzduchu.

15. března

Přišel Mansur. Přinesl mouku na placky. Jejich rodina už od nás odešla. Sice se ještě střílí, ale už ne tolik. A oni u nás žili, když se střílelo hodně.

Mansur má kamaráda. Bydlí v sousedním domě. Ti dva všude chodí spolu. A taky mají kamarádku s dlouhým světlým ohonem. Je jí asi šestnáct. Jak já ji nesnáším!

Teta Marjam přijela a pak zase odjela. Někteří sousedi se vrátili. Soused Ramzes z prvního patra měl byt zavalený koberci, ani chodit se tam nedalo.

Mansurova maminka, teta Varja, zase přišla a říkala, jak je to všechno zlé. Její muž už dávno zmizel a ji s dětmi nechal. Odjel na služební cestu a už se nevrátil. Našel si jinou manželku. Moje maminka jí vyložila karty a řekla, že se jednou vrátí. Že musí čekat!

Napsala jsem báseň:
Celý život sním,
tak jako v pohádce
bezbřehým oceánem popluji.
Svobodná budu.
A volná budu.
V dáli pak spatřím ostrov tajný,
na stromech listí ze smaragdu
a vlny šplouchají tam u břehu.
Jsou tam jen přátelé a stále mír!

18. března

Mamka se div nezbláznila. V noci se hodně střílelo. Já nesla petrolejový kahan a upustila ho. To byl výbuch! Plechovka se kutálela po podlaze. Začala hořet podlaha a pohovka. A voda žádná.

Pro vodu chodíme do studny. Je to daleko. A odstřelovač tam člověku často pálí na nohy. Takže doma je jen kýbl vody. Mamka ho vylila na podlahu. Zakouřilo se z ní. Jenže podlaha začala jen páchnout a hořela dál. Doběhly jsme pro kýbl k tetě Marjam a polily to ještě jednou. To byl požár! Div nám nevyhořel byt. Byla jsem z toho celá vyděšená. Máma mě zmlátila. A dneska ráno mě přitáhla k zrcadlu a ostříhala mě. Předtím jsem měla vlasy až na záda. Kaštanové. Ostříhala mě dohola. A řekla: „To je trest! Musíš být opatrnější! Celý parkety jsi mi zničila!"

A přitom ta parketa shořela jedna jediná. Jenže maminka mi to neodpustila. Zbila mě a ostříhala mi vlasy. Seděla jsem před zrcadlem a plakala. Třásla se mi brada. Moc hezká podívaná to nebyla. Pak přišla teta Valja a zděsila se: „Zbláznila ses, Leno, nebo co?!"

Mně řekla: „Proč jsi nepřiběhla k nám? My bychom tě schovali."

Uvázala jsem si bílý šátek. Jinak se mi všechny děti budou smát a ještě mi začnou nadávat.

19. března

Šly jsme pro vodu. Roura byla daleko za zahradami, kde teče říčka Něfťanka. Byly tam ženské a děti. Všichni s kýblem nebo konví. Když se tam někdy hodně střílí ze samopalů, musíme padnout a ležet.

Mamka mi ten kahan neodpustila. Když se tam sešlo hodně dětí, strhla mi šátek z hlavy. A řekla: „Takhle jsem ji potrestala! Teď je plešatá a hnusná, protože si nedávala pozor a zapálila podlahu!"

Všechny děti se začaly smát a křičely: „Plešatá palice, dej nám kousek slepice!" Chechtaly se mi. Jen jsem stála a plakala. Měla jsem pocit, že bude lepší umřít než žít dál. K čemu to je, že žiju? Polja

20. března

Mám dneska narozeniny. Je mi deset! Na hlavě mám velký šátek a je mi vidět jen obličej, jako bych byla matrjoška.

Maminka přišla ke mně, objala mě a řekla: „Asi jsem to přehnala. Na, vem si to!“ A dala mi trošku peněz.

„To máš na zmrzlinu,“ řekla mi. A šla si po svém. Kdežto já sedím a přemýšlím, že ty peníze vlastně nepotřebuju. Že nic nechci. Že mě nemá ráda. Nikdo mě nemá rád.

Přišla teta Valja s Aljonkou. Přinesly starou broskvovou zavařeninu. Jako dárek.

2. dubna

Šly jsme do konzervárny. Já, maminka, Aljonka a teta Valja. Je to daleko. Musí se tam jít tak čtyři hodiny. Dají se tam vzít baklažánové konzervy. S propadlou zárukou. Ale když se to osmahne, tak se to sníst dá. Všichni si je odtamtud nosí. Těch konzerv jsou tam tisíce!

Šly jsme tam kolem předměstských domů a zahrad. Byly tam stovky lidí a novináři. Zahraniční. Mluvili nesrozumitelnou řečí. Maminka říkala, že jsou z Anglie a Francie. Mně a Aljonce dali bonbony!!! Opravdický! Čokoládový! A odešli. Něco si tam fotografovali. A my jsme si všechny ty bonbony nastrkaly najednou do pusy a snědly jsme je. To bylo tak strašně dobrý!

Maminka a teta Valja si nabraly plno baklažánových konzerv. Budeme si je smažit na pánvi!

Ale chvílemi jsme se i bály. Tam jsme šly po silnici, kudy jezdí hodně aut. Ležel tam člověk. Vlastně ne, jen taková černá kostra. Na sobě zbytky oblečení. Tvář a ruce mu snědli psi. Jedli i zprostředka, ale ne všechno. Vedle stál spálený tank. Další mrtvoly už tu nebyly. Maminka a teta Valja se odvrátily a šly dál. To já s Aljonkou jsme se zastavily. A dívaly jsme se. Viděla jsem jeho žebra. Vypadala divně a jako by se na ně nalepily kousky šatů. Mamka a teta Valja se na nás rozeřvaly.

Tak jsme šly dál. Za chvíli Aljonce povídám: „Co když se najednou pohne?“

Aljonka zapištěla. Zpátky jsme touhle cestou jít nechtěly, ale šly jsme. A zase mě to nevylekalo. Podívala jsem se. Ležel tam. Všichni kolem chodí, a on si leží. Přišel pes a očichal ho. Psa jsme zahnaly klackem.

Rozhodla jsem se, že mu budu říkat „tankista“. Padl tady, uhořel v tanku. Je to Rus? Ale kde jsou jeho kamarádi? Proč leží na silnici?

6. dubna

To byl ale hrozný sen! Zdálo se mi o tom tankistovi. Vypadal jako mrtvý, celý černý a ohořelý, ale žije! Hýbe se. Někam se plazí. Rozkřičela jsem se. A vzbudila maminku. Ta mi zase dala pár pohlavků.

9. dubna

Byly jsme s maminkou na Berjozce. Stála tam velká fronta. Rozdávaly se tu krabice od Červeného kříže. Humanitární pomoc.

Přinesly jsme to domů. A najednou koukám – byl tam sýr! Měla jsem na něj takovou chuť!!! Kousek jsem si uřízla a začala ho žvýkat. Jenže fuj... ono to bylo mýdlo! Měla jsem hlad a myslela si, že je to sýr. Maminka otevřela konzervu. Masovou. To maso jsme z plechovky jedly lžičkou.

11. dubna

Všude prach. Páchne to tu. Střílí se. Pořád je válka. Zase jsme byly v konzervárně. Jíme ty baklažány. Konzervy nejsou dobré, spíš dost zkažené. Ale teta Valja je osmaží v pánvi na oleji a celkem to jde. Dá se do toho namočit placka a takhle to jíst. Čekala jsem, až půjdeme kolem tankisty. Mamka s tetou Valjou šly rychle. Aljonka taky. Já táhla kus kartonu, abych ho mohla přikrýt. Našla jsem krabici a tu jsem rozlámala tak, aby to byl dlouhý pruh. Jenže on tentokrát nikde. Koukám – je v příkopu! Někdo ho ze silnice strčil do příkopu. Kolem jedou auta, jdou lidi s kolečkama pro baklažánové konzervy, a on tu leží v příkopě, chudáček! Nožky už mu okousali psi. Asi jim to chutnalo. Zůstaly jen kosti a žebra. Hrozná podívaná. Proto jsem si řekla, že ho přikryju tím kartonem.

Jakmile mě zahlédla mamka, hned na mě zařvala: „Ty můro, můro jedna! Okamžitě plav pryč!“

Nevěděla jsem, co mám dělat, ale ten karton jsem na něj zkusila hodit. Trošku vedle.

Mamka ke mně přiběhla, popadla mě za ruku a křičí: „Snad si nemyslíš, že tohle pes neodtáhne stranou?! Nechoď tam a nedívej se na to!“

Zpátky už jsme šly jinudy. Promiň, tankisto. Polja

15. dubna

Chodíme s maminkou na tržiště Berjozka. A prodáváme dědečkovy udice. Dědeček jich měl hodně. Protože byl rybář! Rybařit jezdil až na Volhu. Chlapi to kupujou. Taky budou chytat ryby. My jsme si nakoupily rýži a makarony.

Někdy se střílí. Ale onehdy zaduněl takový výbuch!!! Do vzduchu vylítlo auto s vojáky, co stálo na zastávce. Další vojáci začali střílet. Všichni utíkali pryč. Nebo padli na zem. Zboží nechali plavat. My s maminkou jsme zaběhly k jedné paní do dvora a tam se schovaly v kůlně. Pak jsme šly domů. Střílelo se ještě dlouho. Ležely jsme s maminkou v trávě a já pořád přemýšlela, jestli přiletí mina, nebo ne. Ale nepřiletěla.

Přišly jsme domů a tam Aljonka, Vaska, teta Valja a teta Dusja. Slyšeli výbuchy, tak běželi na schodiště. A modlili se za nás, aby nás to nezabilo. Díky!

23. dubna
Jsou Velikonoce!!!

Já jsem nemocná. Teta Valja mi nabídla karbanátky a mě teď bolí břicho. Tak ležím. Teta Dusja s tetou Valjou napekly. Přišel i soused Valera. Přinesl jablko. A Vaska mi daroval bonbon!

26. dubna
Konečně něco k jídlu! Maminka šla do centra. Rovnou z aut tam zadarmo rozdávali pečivo. Nějací hodní lidi, rozhodně ne vojáci. Všichni si do fronty stoupali dvakrát i třikrát. A pokaždé si vzali tři čtyři velké housky. Maminka nabrala i pro staré lidi z našeho vchodu. Nemůžou chodit. Bolí je nohy.

Já a Aljonka jsme si hrály s panenkami. Rozhodly jsme se, že budeme sestry a nikdy se neopustíme.

15. června
Chodím do školy. Dřív to byla mateřská, ale teď je to normální škola. Z červených cihel. Má stará škola č. 55 už není. Zbyly z ní jen černé zdi. Ve sklepě tam zahynulo plno lidí. Spadla tam bomba. Vybombardovali i mou druhou školu č. 32. Všechny papíry tam shořely. Moje se naštěstí zachránily, protože učitelka je uložila doma.

Děti ve škole mě nenechávají na pokoji. Nadávají mi. Jeden kluk se mě zeptal: „Ty jsi Ruska?“

„Ano,“ řekla jsem. Tak mi dal facku. Přitom jsem ho neznala. Nebyl z naší třídy. Děti si pro mě a pro další Nečečence vymýšlejí hnusné přezdívky – „chcípák Jelcin“, „Ježíšek“ nebo „giaski chak“ (ruská svině). Co špatného jsme jim udělali? Ty děti sem přijely z Ruska a nebyly tu za války jako my. A teď říkají: „Všechno tady je naše. To je naše země. Všichni Rusové patří zabít!“

Sama do třídy nikdy nejdu. Protože mě bijou. Tahají mě za šaty a za vlasy. Vždycky čekám na učitele a do třídy jdu až s ním. Sešity mi taky trhají. To mi udělala Anži. Prostě přišla a roztrhala mi je. Aslan s Milanou se mě zastali, ale Ruslan mě kopl do břicha. Jsem ve třídě jediná, koho považujou za Rusku.

17. června
Zapomněla jsem si zapsat, že v zimě umřela Aljončina babička Rimma. Byla přísná, ale vnučku Aljonku měla ráda. Pochovali ji na palouku před domem. Babička Rimma za války často mrzla. A hladověla. Byla ochrnutá.

Aljonce vlastně umřel i tatínek. Ale už dřív. Pomáhal někomu hasit požár a udusil se. Byl to hrdina. Jenže Aljonka s tetou Valjou zůstaly samy dvě. Hodně se s nimi přátelíme!

18. června

Vymyslela jsem si věc – do kýblu se dá voda a rozpustí se v ní sáček práškového džusu Jupí. Pak se to naleje do sklenic, přidá se led a může se prodávat. Chodím na ústřední tržiště. Mám na sobě bílý šátek a bílou zástěru. Přes zelené šaty. Mamka pomáhá v bufetu, prodává tam pirožky. Za to jich dostane pár domů a k tomu trochu peněz. Pracuje u Čečenců. Říká se jim Edik a Arlet, ale ve skutečnosti se jmenujou jinak. Ujali se ruské holčičky z opilecké rodiny.

Džus prodávám sama. A peníze dávám mamince. Obyčejně málo. Dá se za to koupit kousek chleba a pár brambor, ale snažím se.

Dnes jsem zašla do řady stánků, kde se prodávají baterie, hodinky, kazety a čokoláda, a potkala jsem tam nějakou neznámou paní. Koupila si ode mě sklenici džusu a rozplakala se. Pak se zeptala: „Jak se jmenuješ?"

„Polja."

„To moje holčička se jmenovala Fatima." A plakala dál. „Kolik je ti let?"

„Deset," povídám.

„Jí bylo taky deset," řekla. „Byla ti podobná jako vejce vejci. Zabilo ji to v zimě u nás na vsi. Kanonáda. A přitom jsem měla jen ji." Pak přiskočila k jednomu stánku a koupila krabici čokoládových bonbonů. Dala mi ji a šla.

21. června

Mám ráda naši zeměpisářku. Bydlí u zastávky Berjozka, co je tržiště. Taková hubená Čečenka je to. Někdy chodíme domů spolu. Matiku ráda nemám. Já mám ráda literaturu. Jenže školou pořád chodí jeden učitel a říká: „Rusy pozabíjíme! Všichni Rusové jsou svině!" Když má u nás hodinu, tak mě potom děti bijou. Nikdo se mnou nekamarádí. Křičí na mě a nadávají mi. Po jednom prvňáčkovi házely kamením. Byl to taky Rus. Ruských dětí je tu málo. To je hrůza, co se tu děje! Pánbůh nás ochraňuj! Polja

1. července

Čtu si pořád knížky. Už si moc nehraju. Dřív jsem si s ostatními stavěla města z kamínků a kytiček. Kdežto teď už si pořád jen hrajeme na dějiny. Na historky o tom, jak se něco stalo. A jak se na to potom zapomnělo, takže se to stalo znovu. Maminka mi koupila panenku.

Jedly jsme na trhu pirožky a maminka řekla, že my z Grozného nikam nepojedeme. „Ať se odstěhuje, kdo chce," řekla. „My ale nikam nepojedeme. Tady je náš domov!"

11. července

Ještě dobře, že se ve škole učí a že neztratím rok. Chodím do páté. Škoda jen, že se neučí taky angličtina.

Střílí se málo. Že by válka skončila? Že by zase byl mír a my bychom si klidně žili?

Děti ve třídě se perou. Já se prát neumím a ani nechci. Moc mě mrzí, když mě někdo zbije za to, že mám ruské jméno.

Ráda čtu knížky. Jiné děti ne. Tak jsem jim začala vyprávět všelijaké příběhy. Poslouchají. A když vyprávím, tak mě nebijou.

Vždycky večer se modlím k Panně Marii, aby mě ochránila. A také k Andělu strážnému.

15. července

V přízemí jsou jen dva byty – náš a tety Marjam. Jiné se sem nevejdou, protože ve zbytku je obchod s ovocem a zeleninou. Prodává tam teta Amina. Hlavně cukr. Teta Marjam mě má ráda. Je to Inguška. Má plno bratrů a sester. Když bylo napadeno Ingušsko, byli rádi, že utekli a zachránili se. Stařičká maminka tety Marjam šla s ostatními pěšinou nad propastí. Nad nimi létal vrtulník a házel bomby. Plno lidí to zabilo, i dětí.

Teta Marjam má dva syny, Jusufa a Akbara. Oba jsou starší než já. Teta Marjam často vykládá všelijaké legendy. Říkala, že jednou se třeba stalo tohle: Nějaký chlap šel v noci lesem. A najednou vidí oheň. Svátek, všichni lidé ze vsi jásají! A pořádají velkou hostinu. Tak začal taky tančit kolem hranice. Pak si vzpomněl, že má u sebe pistoli, a začal střílet do vzduchu. A kolem naráz tma tmoucí. Rozhlédl se – nikde nikdo! To ho pozlobili lesní duchové. Džinové. A ti se střelby bojí. Proto když se na Kavkazu narodí dítě, jeho otec vždycky střílí z pušky do vzduchu. Aby se zlí duchové rozutekli!

23. července

Byli jsme u naší učitelky Jeleny Alexandrovny! Pozvala nás na návštěvu!

Teta Marjam říkala, že viděla skřítky. To jsou rošťárny zlých duchů. Džinů. Musíme se modlit. Teta Marjam pronáší muslimskou modlitbu „bismilláhí".

Patoška z druhého patra zase říkala, že se má číst v Koránu.

5. srpna

Hodně sousedů se stěhuje. Byty jsou levné. Maminka říká, že náš si ale nikdo nekoupí. Stěhuje se i babička Káťa s Věrou. A sousedka Aňa. A sousedka Nataša.

Já nemám na nic čas. Od rána do večera prodávám na trhu. Polja

8. srpna

Tetu Valju obtěžujou. Chtějí jí sebrat byt. Už jí vyhrožoval strejda Adam z našeho vchodu. Adam s Ajšat se přistěhovali nedávno. Dřív tu nebydleli. Mají tři děti. Adam tetu Valju pomlouvá za to, že je Ruska. Když jsme u tety Valji byly

na návštěvě, kopal do dveří. Aljonka se tak vylekala, že si vlezla pod křeslo. Já vyběhla na balkon. Teta Valja bydlí v prvním patře. Je léto a všechny balkony jsou otevřené, ale nikdo se nás nezastane. Strejda Adam kope do dveří, jenže ty jsou pevné. Takže je nevykopne. Začala jsem křičet: „Pomoc! Pomoc! Chtějí nás zabít!" Hulákala jsem asi pět minut, ale na pomoc nám nepřišel nikdo. Aljonka strašně brečela. Pak na chodbu přece jen vyšla teta Amina, která má šest dětí a nedávno se nastěhovala nad tetu Valju. A strejdu Adama přemluvila, aby toho nechal a šel. Že jejím dětem se nelíbí, jak tu řveme.

13. srpna
Učitelka Jelena Alexandrovna řekla, že z Grozného odjede. Zamilovala se do jednoho ruského vojáka, co sem přijel bojovat. Seznámila s ním i nás. Koupil mi čokoládu! Potkali jsme je na tržišti Berjozka.

15. srpna
Přespáváme u tety Valji. Dáváme na ni pozor, aby ji někdo nezabil. Pomáhá nám i teta Fatima, ale tajně, aby to nikdo nevěděl. Ta by to schytala! Večer zamyká domovní dveře. Bydlí ve stejném vchodu jako teta Valja.

Tu trápí zlý domácí skřítek. Ve spánku ji škrtí. A sahá na ni, i když je vzhůru. Jednou, když nemohla dýchat, po sobě přejela rukou a ucítila nějakou srst. Začala se modlit a pak to přešlo. Dávají skřítkovi talířek s nadrobeným chlebem a vodou.

19. srpna
Strejda Adam chtěl maminku s tetou Valjou podříznout. Šly obě na Berjozku – my s Aljonkou jsme stály na balkoně a všechno jsme viděly! Strejda Adam běžel s nožem v ruce přes dvůr a řval: „Já tu ruskou bestii podříznu! Jako jehně!"

Svítilo sluníčko. Všude plno lidí, sousedů i řemeslníků, co zasklívali okna vyražená výbuchy. A nikdo se jich nezastal. Aljonka se okamžitě rozbrečela. V předsíni má ikonku – Pannu Marii s Ježíškem. Brečela a brečela: „Co budeme dělat?" zeptala se mě.

„Musíme se za ně modlit!" řekla jsem.

Tak jsme si obě klekly a modlily se: „Panno Maria, zařiď prosím tě, aby strejda Adam naše maminky nezabil. Moc tě prosíme!"

Pak jsme zaslechly, jak jde strejda Adam. Vešel do domu a znovu začal kopat do dveří. Kopal a řval, že nás zabije. Že jsme Rusáci, proto je nás třeba podřezat a byty nám sebrat. Schovaly jsme se do skříně a seděly tam. Pak se vrátily teta Valja s maminkou. Našly nás v té skříni. Spadla na nás police, ale stejně jsme nevylezly – tak strašně jsme se bály. Co když naše maminky budou před domem ležet mrtvé? Copak bychom se nato mohly dívat? Jenže pak se ukázalo, že když

se strejda Adam za nimi rozběhl, moje maminka před ním nikam neutíkala. A hodně nahlas mu řekla: „Ty zbabělče. Ty nejsi Čečenec! Copak Čečenec by utíkal za ženskýma a chtěl jim vrazit nůž do zad?! Ty nejsi chlap! Stáhnu si sukni a oblíknu ji tobě!!!“

Všichni kolem se začali smát. To je přece hanba, útočit na někoho zezadu. A hanba muži, kterému chtějí obléct sukni! Pak přiběhli nějací lidi, strejdu Adama s nožem v ruce odehnali a mamka s tetou Valjou mohly klidně jít. Jenže on si počkal, až budou kousek dál, a přišel strašit nás. A kopat do dveří. Polja

29. srpna

Strejda Adam navedl opilce a kriminálníky. Takže teď tetě Valje vyhrožují oni. A strejda Valera, teta Fatima a my ji naopak chráníme.

Včera večer strejda Adam přece jen vylomil zámek ve venkovních dveřích tety Valji a vtrhl dovnitř. Opilý. S pistolí. My jsme zrovna v televizi sledovaly seriál – já, maminka, Aljonka a teta Valja. Máma popadla sekeru, chytila strejdu Adama za loket a vyvedla ho z bytu ven. A řekla mu: „Ještě jednou přijdeš, a rozštípnu ti palici jako špalek! Ani pistole ti nepomůže!“ Adam se odpotácel pryč.

10. září

Chodím do šestky.

Mamka by chtěla náš byt za pět tisíc rublů prodat. Teta Marjam jí s tím pomáhá. Jenže ho nikdo nechce. Dali by tak tisícovku nebo dvě. A za to se odsud odstěhovat nedá.

Je hezky. Zrovna píšu úkoly. Ve škole je to všelijaké. Dřív jsme se všichni kamarádili, kdežto teď mám samé nepřátele.

10. listopadu

Na psaní jsem neměla čas. Byly jsme na cestách – já, maminka Aljonka a teta Valja jsme byly na cestách. Jely jsme autobusem a viděly hory! A oslíka!

Byly jsme ve městě Mozdoku. A podívaly se do dvou vesnic ve Stavropolském kraji. Tam byli hodní ruští lidi. Maminka s tetou Valjou si chtějí koupit malý domek, kde bychom bydlely všechny společně. Mamka prodá náš byt a teta Valja svůj. Takhle se rozhodly. A koupíme si jeden domek! Takže ty sestry budeme s Aljonkou napořád!

Jakmile lidé v ruských vesnicích zjistili, že jsme z Grozného, hned nás zvali domů, dávali nám najíst a hostili nás čajem. Teta Lizaveta a babička Olga nám darovaly hračky. Všichni nás objímali. A říkali, že u nich můžeme na čas klidně zůstat. Místní lidi běžencům pomáhají. Ze zahrad nanosí zeleninu a z almar věci. Nandali nám toho celé pytle – ani odvézt se to všechno nedalo!

Našly jsme si nakonec dům u řeky, za sedm tisíc. V řece jsou tu ryby a v lese houby. A do školy by nás tu taky vzali. Ředitelka je hodná. Moc se mi tam líbilo!

A tak jsme se vrátily a chtěly byty prodat. Jenže nikdo nekoupil. Teta Valja popřemýšlela a rozhodla se, že tu má pochovaného muže a všechny příbuzné. A že by asi nikam odjíždět neměla. Co když už nakonec bude mír? A maminka má zase Groznyj ráda. Tak jsme zůstaly.

21. listopadu

Na návštěvu přišel děd Šamil se dvěma syny. Říkali, že ve městě je to nebezpečné. Že hodně lidí chce bojovat. Maminka jim nabídla čaj a žertovala. Děd Šamil je důstojný starý pán. Má dlouhý plnovous. Mamka mu darovala spousty knih po dědovi Anatolijovi. Některé neshořely. Děd Šamil si jich naložil plné auto.

Jeho synové jsou už dospělí, ale když mluví on, oni mlčí. A něco řeknou, jen když jim to dovolí. To je takový zvyk. Přinesli mi chalvu a bonbony. Maminka na sobě měla nový chalát* a zelený šátek a byla moc krásná.

Aljonka slavila včera narozeniny. Je jí deset. Ale mně už brzy bude jedenáct! Takže jsem důležitější!

Už zase nejde proud. Sedíme potmě a já píšu při svíčce.

Sousedi jdou po tetě Valje. Chtěli se k ní dostat přes balkon a zabít ji. Jenže moje maminka vzala hřebíky a zevnitř je natloukla do balkonových dveří. Pak sem soused Džim z domu naproti a soused Baud zkusili vlézt v noci. Přinesli si ze zahrady žebřík. A najednou křik. Poškrábali si o ty hřebíky celé ruce. To byl řev! Jenže tím vzbudili maminku, zrovna jsme tam spaly. Mamka vyšla na balkon a skopla je i se žebříkem dolů. Hulákali na celé kolo: „Vy ruský svině! Vy zrůdy! Však my vás podřežem!“

A máma jim odpověděla: „Dostanete prd, a ne ruskej byt! A Valji se ani nedotknete, vy zvířata hnusný!“

Sousedi mamince říkají, aby tetu Valju nebránila. Mamku mají všichni rádi. Říkají jí Lejla. Jenže ona řekla, že to nevzdá. Lejla začal mamince říkat můj otčím Ruslan. Je to maminčin přítel, muž jejího srdce. Zachránila ho, na trhu. To přijedou transportéry a všechny chlapy zatýkají. Pak je mučí a zabíjejí. Vezou je do místa, kterému se říká filtrační tábor, a tam je zabijou.

Ruslan prodává náhradní součástky do aut. V jeho řadě stánků pochytali všechny muže – i mladé kluky a starce. Maminka ale Ruslanovi podala prázdnou láhev od vody a začala křičet: „Bere mě srdce! Vodu, doběhněte pro vodu!“ Vojákům řekla, že Ruslan je její soused a že jí doběhne pro vodu a léky. Tak ho pustili. Všechny, koho sebrali, už nikdy nikdo neviděl.

---

* Dlouhý volný plášť

10. prosince
Malujeme. Nabílili jsme i stropy. Já malovala a bílila stejně jako maminka.

Do školy nechodím. Nechala jsem toho. Mamka říkala, že rok můžu vynechat. Nechodí tam žádné děti. A taky se všude povalují miny, co vypadají jako hračky. My jsme na ně nikdo nesahali, ale jednomu klukovi to utrhlo ruku. A to se jenom chtěl podívat, co je to za krabičku.

Na mě s Aljonkou zaútočil úchyl. Nahý chlap ze křoví. Aljonka začala křičet, ale já po něm hodila kamenem. Pronásledoval nás kolem celého bloku a pak někam zmizel. Asi zase do křoví.

Doma si čtu v učebnicích a kreslím pohádku, jak se rusalka proměnila v člověka a ocitla se v našem světě. Čekají ji válečné trampoty. A pomáhat jí bude malý drak.

16. prosince
Někdy spíme doma, někdy u tety Valji.

Maminka vymyslela, jak to udělat: vzala pár starých rádií a odřezala šňůry. Konce kabelu oškrábala nožem. My s Aljonkou jsme jí pomáhaly. Venku mrholilo. Vařily jsme makarony. Děláme to tak, že když s maminkou jdeme na noc domů, ty holé dráty teta Valja položí na římsu. Říkají tomu „uzemnění". A druhý konec se dá do zásuvky. Takže když se někdo pokusí vlézt do bytu oknem, aby tetu Valju zabil, praští ho proud. Přes den dráty uklidíme. Takhle žijeme.

Z hor do města přijeli zlí lidé. Berou si, na co přijdou. Mnohou sousedů odjelo – někoho zmlátili, někoho rovnou vyhnali. My jsme zůstali. Maminka má Ruslana. Tomu se zase těžko žilo v Rusku, protože tam Čečence nemá nikdo rád. Teta Valja s Aljonkou, strejda Valera a babičky a dědové tu zůstali. Nemají se kam odstěhovat. Příbuzní nikde žádní.

23. prosince
Brzy bude Nový rok. Řekly jsme si s Aljonkou, že zkusíme přičarovat, aby už nikdy nebyla válka. To se musí udělat tak, že se to napíše na papírek, ten se zapálí a hodí do šampaňského. No a protože šampaňské nám nikdo nedá, hodíme papírek do čaje.

Sousedi, kteří se ubytovali v sousedních domech, vyhazují odpadky z oken. Ohryzky a slupky od brambor. A taky hodně křičí a perou se. Nedávno se před domem strhla rvačka. Staří sousedi se prali s novými. A obojí přitom byli Čečenci. Mlátili se nějakými kůly, které tu někde našli. Dívaly jsme se na to s Aljonkou z balkonu.

Aljonka má vlastní pokoj, pak je tam obývák a pokoj tety Valji. Mají hodně nábytku, stejně jako my. A taky všelijaké vázy a nádobí. Mám u nich moc

ráda obrovský ušák v obývacím pokoji. Vždycky v něm sedáváme obě. Já i Aljonka.

Moje maminka má takový dar: ví věci, co ostatní nevědí. Třeba včera zašla k tetě Valje a povídá: „Máš v domě smrt!“

Moc jsme se lekly. Teta Valja řekla, že to je hloupost. Hloupost! Jenže pak se podívala pod postel a našla chcíplou myš.

1996

12. ledna
Je hrozná zima. Dárky jsme si nedávali. Proud ani voda nejde.

Byla u nás moje kamarádka Chava. Ukázalo se, že staršímu bráchovi ukradla karty. Tak jsem jí řekla, že to na ni bude žalovat rodičům, jenže ona na to: „Ale nebude!“ Dost jsem se divila – jak to, že nebude?!

„Protože ty karty jsou takovýhle!“ ukázala mi je. Na kartách byly nahé ženské, neměly na sobě vůbec nic. „Ty jsem mu čmajzla! Takže jsou moje!“ A Chava mi jednu chtěla věnovat, s takovou paní bez kalhotek. Jenže mě by máma zabila! Tak jsem si nic nevzala. A Chava odešla.

20. ledna
Mamka prodává pirožky na ústředním tržišti. A já taky prodávám – hřebeny, nůžky, jehly… Zboží na prodej dostáváme od Ázerbájdžánců. Jsou z města Baku. A tady u nás obchodují. Mají své vlastní stánky, celé řady.

Je zima. Jenže já stojím celý den na mraze. Musíme něco vydělat. Pohádku jsem zatím nedokreslila. Je slyšet dunění. Už zase se někde střílí.

1. února
Ve městě se ozvala palba. Vylekalo mě to. Zrovna jsem byla na trhu. U pomníku vybuchlo auto. Dokud se střílelo, seděla jsem pod pultem. Všichni se báli. Dýchala jsem přesně podle jógy. Pak to naštěstí utichlo a já mohla prodávat dál.

Bojím se být sama doma. Děti nových sousedů začaly vytloukat okna holemi a bušit do dveří. Vykřikujou všelijaké urážky. Na dveře nám napsaly „ruské svině“. Mamka to umyla. Ruslan nadával. Teta Marjam řekla, že neví, kdo z dětí to napsal. Nové děti neumějí rusky. A střílejí po psech. Vystřílely je všude v okolí. Polja

7. února
Prodávala jsem. Střídeli jako blázni, odněkud od prezidentského paláce. Z trhu všichni utekli. Maminka šla k Minutce hledat babičku Elizabet. Jenže vysoký dům, kde žila moje babička z tatínkovy strany, rozbořily bomby. Lidi říkali, že jsou všichni mrtví. Nepřežil to nikdo. Polja

7. března
Bojuje se. Všude rachotí kulomety a samopaly. Letadla taky střílejí. Doběhly jsme z naší zastávky Berjozka na zastávku Něfťanka. Tam bydlí mamčina kamarádka Ilja. Kdysi chodily do stejné práce.

Válka se zase probudila. Teta Ilja v rádiu slyšela, že do Grozného přitáhl se svými lidmi polní velitel Gelajev a Rusové je do města nechtěli pustit.

13. března
Zabilo to dítě. Jeho maminka zůstala naživu. Granát vybuchl přímo před domem. Snažíme se vůbec nevycházet. Mrtvých je hodně.

7. dubna
Teta Amina říkala, že ve vesnici Samaški vojáci zabili plno tamních obyvatel. Mezi mrtvými je i její bratr a celá jeho rodina – žena a všechny děti.

Maminka sedí a kouří cigaretu. Jak já ty cigarety nesnáším! Když jí je ale polámu, tak mě sešlehá ručníkem. Teta Amina taky sedí a kouří. A obě pláčou.

Arménský strejda Edik zmizel. Najednou byl pryč. A po něm se nastěhovali lidi. Rusové to nebyli.

24. dubna
Už zase prodávám na trhu. Co se taky dá dělat? Je třeba žít dál! Od rána už jsem si trochu vydělala. Kopila jsem si pirožek s bramborem.

Učím se čečensky. Rusky teď mluví málokdo. Učebnici mi dala teta Marjam. Je tam třeba:

„Cha ce chu ju?“ – Jak se jmenuješ?

„Cho chu deš ju?“ – Co děláš?

A tak.

16. května
Maminka má narozeniny! Koupila jsem jí korále. Měla z nich radost. Stavila se u nás Chava. A byla tam i Aljonka. Tak jsem jim vyprávěla, co se mi zdálo. V tom snu jsem byla na tržišti Berjozka. Všude zima. A sníh. A najednou proti mně jde prezident Dudajev. Má na sobě dlouhý rudý plášť a zelenou vojenskou uniformu. Uviděl mě a zasmál se. A řekl: „Však si ještě zaválčíme!“

23. května
V zahradách za naším domem se dějí divné věci. Večer tam radši nikdo nechodí. Ale ne kvůli střelbě. Islam a Umarův syn tam viděli přízraky. A já nevím, jestli lžou, nebo ne. Fakt je, že v zahradách uhořel Aljončin tatínek a chlapec Vadik. Chvilku předtím umřel taky Aljončin kocour. Takový černý. Říkalo se mu

Mourek. Strašně dlouho se trápil. Protože se otrávil. A nakonec umřel. Teta Valja ho zakopala pod třešní. To je všechno.

Pak jsme se dívali u tety Valji na televizi. Já, maminka, teta Valja, Aljonka, strejda Valera, bába Naďa a teta Fatima. A taky teta Amina. Najednou přišla bouřka a vypnuli proud. No a do toho hlasitě mňouknul kocour. Až člověku na čele vyrazil pot. To byl JEHO hlas! Jiné kočky teta Valja nemá. Neviděli jsme nic, ale kocour chodil po bytě a skoro řval. Všichni ztuhli strachem. Nikdo nevěděl, co si počít. Já plakala a zacpávala jsem si uši. Mourkův přízrak chodil po bytě a křičel. Bába Naďa si začala mumlat otčenáš. Jenže kocour nic. A tak moje maminka řekla: „Mourku! Máme tě rádi. Ale jsi mrtvej. Pohřbenej pod třešní. Tak běž tam. Běž. Nekřič tady, děti se tě bojí a pláčou. Jen běž, miláčku. Vždyť tě nevidíme!“ Nato mňoukání začalo tichnout. Až přestalo docela. Všichni ještě tak půl hodiny seděli jako zařezaní a nedokázali se pohnout. Mourek už nás ale zaplaťpánbůh nestrašil. Odešel.

3. června

Dostaly jsme se do přestřelky! Přímo na Berjozce. Někdo tam vyhodil do vzduchu tank. Pak začali vojáci chytat lidi a tahali je do aut. Ženské se praly. Nenechaly se sebrat. Mamka varovala tetu Varju z protějšího domu, aby Bašira a Mansura vůbec nepouštěla z domova.

Bašir začal poslední dobou být zlý. Házel po mně kamení a nadával mi do ruských sviní. Je hrdý na to, že se jmenuje po otci!

Přišla Aljonka! Ahoj!

14. června

Je málo vody. Musí se pro ni za zahrady. Tam jsou studně. Jenže mně tam spadly klíče. To teda od mamky dostanu!

Ještěže mi Chava s Aljonkou pomohly dostat je kusem drátu ven. Páraly se s tím půl dne. Ale vytáhly je.

Ještě pořád chodím v šátku. Vlasy mi ještě nedorostly.

19. června

Krav a koz máme plné zuby! Kolem domu se jich objevily stovky. Jejich majitelé je prostě ráno pustí do ulic. Všude pak chodí a serou. Kozy požraly všechny keře a malé stromky. A krávy všechno podupou. Jsou jich stovky!

Mamka se pohádala s jednou ženskou, že její kozy nám tu všechno sežraly. A ta ženská začala klít a vyhrožovat, že všechny Rusy je třeba pobít. Husa jedna! Zabíjet se nemá nikdo!!! Ta krysa bydlí za Rudou zahradou, po cestě na Berjozku.

Teta Valja říkala, že pro Rusy to tu není k žití – všechny je vyhánějí a berou jim byty. Strejda Adam ale zatím nedělal nic, a dokonce na nějaký čas odjel.

Vovkovu babičku ale zbili a tetu Kláru taky. Tak se z Grozného odstěhovaly. V jejich bytech bydlí někdo jiný. Polja

23. června

Prodáváme slunečnicová semínka. Byl u nás Vaska. Jeho maminka Dusja a tatínek Péťa žijou ve druhém patře druhého vchodu. A z Grozného odjet nechtějí!

Vaska přinesl sušenky. Poslouchali jsme gramofon. Je starý a točí se na něm desky. Je to gramofon dědečka Anatolije.

Mansur tu není. Říká se, že je ve vazbě. A že ho vyšetřujou.

Strejda Isa ze sousedství říká, že Rusové někdy střílejí sami po sobě. Že se navzájem nenávidí. Polja

27. června

Zase střelba. Ležíme v trávě. Na zastávce Berjozka to zabilo jednu paní a holčičku. Přímo u vchodu do domu. Nesly si vodu a vedle nich vybuchl dělostřelecký granát.

1. srpna

Volno nemám vůbec. Musím prodávat. Ráno vstanu v šest, najím se a jdu na trh. Tam jsem do šesti do večera. Když něco vydělám, dám si pirožek, když nevydělám, nedám si nic. Pak jdu domů, uklízím a peru. A jdu za zahrady pro vodu. Protože v domě voda neteče. Aljonku vůbec nevidím. Máma pořád řve a nadává. Teta Marjam mě brání. Polja

6. srpna

Dneska se v našem Staropromyslovském obvodu začalo střílet už ve čtyři ráno. Na zastávce Něfťanka. Nejdřív daleko, ale pak hodně blízko. Hlavně samopaly. Sousedi nejdřív nic. Já si položila na hlavu polštář, abych to neslyšela. Pak sousedi začali klepat na dveře – u nás a u tety Marjam. Maminka rozestavěla stoličky. Všechny děti si sedly. Přišla Patoška, její sestra Asja a jejich babička Zina. Jsou to Avaři. Bydlí u nás ve druhém patře. Po nich zaklepali i sousedi z prvního patra a k tetě Marjam zase z třetího patra sešla teta Tamara se svými dětmi. A takhle sedíme a sedíme. Prý už je zase válka. No jistě, venku zahoukalo dělo!

7. srpna

Přiběhla k nám Rumisa. Čečenka ze sousedního vchodu. Bojí se, aby sousedi ozbrojencům neřekli, že její bratr zachránil ruského vojenského pilota. Sloužili spolu na vojně. Teď ho schovávají doma. Je těžce raněný. Jmenuje se Ivan, ale říkají mu Ramzan a lžou, že je to němý bratr jejího manžela. Čečensky samozřejmě neumí ani hlesnout! Maminka jí dala nitroglycerin.

8. srpna

Opravdu přišla válka. Všude jsou ozbrojenci. A vyhánějí ruské vojáky z Čečenska. V našem obvodu je těch ozbrojenců tak stovka. Jejich velitel je takový mrňous, ale čiperka! Všichni mu říkají Taťka. Taky je tam jeden asi tak dvacetiletý. Dost neřád. Šel a někde ukradl mýdlo. Lidi si na něj postěžovali Taťkovi. A neřád dostal pořádně za uši! Taťka ho postavil do pozoru přímo mezi domy a začal na něj řvát: „My tu bojujeme s ruskými uchvatiteli!" Pak přidal něco čečensky a pak znovu rusky: „Alláh vidí, jak se za tebe stydím! Charam! Ty nejsi voják, ty jsi zloděj!" (Charam, to je čečensky „hřích").

A ten mladý povstalec si dá ruce v bok a povídá: „Já jsem vzdálenej synovec Dudajeva! Tak bacha s tím řvaním! Jdi do háje!"

To už ale bylo na Taťku moc. Začal znovu řvát, střídavě čečensky a rusky. Co ale chtěl říct, bylo jasné: jestli ještě něco ukradne, bude Taťkovi jedno, čí je synovec, a s ostudou ho z oddílu vyžene! To se sousedi zaradovali! Taťkovi moc děkovali. Ostatní ozbrojenci seděli jako myšky a už nikde nešmejdili.

Jinak se členové oddílu většinou usadili přímo po bytech. A lidi je rádi přijali! A nakrmili. V prvním vchodu žijou hned v přízemí.

Stavila se u nás Chava, celá šťastná. Jedou s maminkou do Ingušska, protože tam je mír. Jejich táta Sultan tu zůstane a bude hlídat věci. Její tatínek se mi líbí. Chavě nikdy nenadává a všechno jí odpustí. Má ji moc rád!

V bytě tety Marjam přespává mladá dívka. Jmenuje se Lajla. Má dlouhý cop a je hrozně hubená. Šátek nenosí. Maminka a teta Marjam jí chtěly dát najíst, ale ona to odmítla. Dala si jen kávu. Lajla je taky ozbrojenec. Je jí devatenáct. Jejího muže Rusové mučili a pak ho zabili. Vojáci ho i s dalšími lidmi z jejich závodu naházeli do nehašeného vápna. Maminka říkala, že je to příšerný! Taková smrt zaživa. Lajla se to všechno dověděla. Nechala své dvouleté dítě u babičky a dědy a vzala do rukou samopal. Nikdy ještě nedržela zbraň v ruce, ale když jí pro nic za nic zabili muže, tak se chopila samopalu a bojuje.

Taky jsou v oddílu dva šestnáctiletí kluci. Narazili si klobouky a vypadají jako piráti. Holky od nás, tak o rok mladší, se před nimi nakrucují. Jedna z nich je z našeho vchodu, Tamařina dcerka. Říká se jí Peříčko. Chodí opravdu zlehka, jako by tančila. Ta druhá holka je z protějšího domu. Jmenuje se Rita. S kudrnatou hlavou. Obě běhají za těmi kluky a koketujou s nima. Pořád se smějí. A nosí jim zavařeninu. Tu jim mažou na chleba a těm klukům ho dávají.

Moje mamka ozbrojencům v kloboucích povídá: „Jste ještě děti! Co to má za cenu – narazit si klobouk s pérem?! Běžte domů!"

A kluci ozbrojenci na ni vřeští: „Paní! Stejně nás zabijou. Tak jsme se takhle vymódili naschvál. Aby si nás ostatní pamatovali krásný!" Mamka jen pokývala

hlavou a šla, kdežto já sedím a všechno si zapisuju. Je krásně! Všude se střílí, létají kulky, ale ty naše holky špásujou s kluky v sombrerech. Cpou se zavařeninou. Na Peříčku je vidět, jak se jí líbí ten modrooký. Jmenuje se Ratmir. P.

9. srpna

Pro vodu šli v noci dospělí. Mě s sebou nevzali. Strašně jsem se bála. Tak jsem seděla s Lajlou v bytě tety Marjam. Všichni ozbrojenci někam zmizeli, ale ona tu neznámo proč zůstala.

V našich domech žije plno lidí. A těch dětí! Děla přitom střílejí až přímo k nám. Jenže malé děti nechápou, že ven se chodit nesmí.

Přes den jsem vyšla před dům a uviděla jsem Vasku. Je o rok mladší než já. Hrál si na ulici. Pak se začalo střílet, tak jsme seděli u nich ve vchodu. Dědeček Idris řekl, že válka brzy skončí, a dal nám perník. Rozdělili jsme si ho.

Viděla jsem chlapečka Islama z Příčné uličky. S maminkou. Oba v předklonu utíkali kolem plotu před palbou.

Vzala jsem si maminčinu voňavku a postříkala se. Jenže ona to vyčuchala, a tak mě seřezala! Rukama a ručníkem. Hodně to bolelo. A prý abych na takové věci ani nesáhla! Zastal se mě Vaskův táta, ale seřvala i jeho. Proč pořád křičí a pere se? Polja

10. srpna

Venku to zase bouchá. Sedím doma v kuchyni. Náš dům hoří. Hlavně horní patra. Všude plno kouře. Já se ale ani nehnu. Celá se zachvěju, když vršek domu zasáhne další granát, ale sedím na místě. Ani se nehnu. Jít na chodbu, nebo dokonce ven mě ani nenapadne.

Mamka je pryč. Šla s dalšími lidmi do velkoobchodu s rybami. Že jich jsou tam celé bedny. Slíbila, že je přinese hlavně důchodcům z prvního patra a z domu naproti. Už nemají co jíst. Šla tam s dalšími ženskými.

Sedím doma v kuchyni. Jak přijde má smrt, nevím, ale nebojím se jedině, když píšu. Přijde mi, že dělám něco důležitého. Budu psát.

Před pár dny se u nás zastavil strejda Adam. A omluvil se. Maminka mu za tetu Valju nandala, co se do něj vešlo. Znovu se omlouval a říkal, jak se stydí. Že ji chtěl jen vyděsit, aby utekla, a jemu tak zůstal byt i věci! „Ale zabít jsem ji nechtěl," tvrdil strejda Adam. „Jen vyděsit." Pro ty ryby šel s ostatními taky, ale jen tak nikomu nic nedal. Jedině prodával!

Požár u nás nahoře uhasili, ale dům č. 88 hoří dál. A jak! Valí se z něj černý kouř. Všude se střílí. Lajla někam zmizela. Ostatní ozbrojenci vlastně taky. Že by útočili Rusové?

Chlapec v prostředním vchodu je zraněný. Je mu sedm. Nohy má plné střepin. A celé opuchlé.

Přišla maminka. Ryby rozdala a od nikoho nic nechtěla. Domů nechala dvě menší. Cestou se s ostatními dostala do prudké palby.

11. srpna

Příbuzní tety Marjam, taky Inguši, řekli, že půjdou s uprchlíky. Jenže když ti jdou „koridorem", tak po nich letadla a vrtulníky střílejí. Plno jich tam pobili. Na silnici dlouho ležela s rozhozenýma rukama zabitá žena s dítětem. Teta Marjam to viděla. Maminka řekla, že my do žádného „koridoru" nepůjdeme. Kdežto Bart a Zulva se svým dítětem vyrazit chtějí. Dali nám své klíče. Řekli, že pod jejich domkem je sklep, tak když bude kdokoli chtít, ať se tam jde schovat. A všechno jídlo, co tam lidi najdou, můžou odnést a sníst. S námi se do toho domu rozhodli vydat Jurij Michajlovič a jeho žena. Strašně se bojí leteckých pum.

Teta Valja s Aljonkou šly k dědovi Pašovi a strejdovi Sašovi. Ti mají v uličce taky svůj domek. Strejda Saša je kamarád Aljončina mrtvého tatínka. Je moc hodný! Když bere, vždycky dětem nakupuje dárky. Na tenhle den se s Aljonkou moc těšíme. Už nám toho nakoupil!

V nedalekém čtyřpatráku to pobilo staré lidi. Po domě v noci začali pálit z tanků. Lidi utekli, ale dědové a babky to nestihli. Polina

21. srpna

Napíšu všechno pěkně popořádku. V posledních týdnech to nad námi lítalo pořád dokola. Z letadel shazovali bomby. A z vrtulníků taky. Dívala jsem se na nebe a myslela na to, že nám dali 48 hodin. Říkali to v rádiu – a pak že všechny zabijou.

Seděli jsme v malém sklípku. Před hlubinnými bombami by nás to nezachránilo, ty zničí domy i s lidmi na prášek. Nějaký mizera si usmyslel, že nás bombami pobije. Seděli jsme v temném, dusném sklepě – já, maminka, děda Jurij Michajlovič a jeho žena babička Nataša – a čekali jsme na smrt. Bylo to v domku těch lidí, co jsme je skoro neznali. Co se dali k uprchlíkům. A šli pěšky. Po ostřelované silnici. Takže nikdo neví, jestli žijou, nebo ne. Jedli jsme boršč uvařený z jejich zelí. A když se tolik nestřílelo, pekli jsme si na ohni placky.

A co ještě se stalo! Večer jsme s maminkou šly k nám do bytu – pro vodu do vázy na kytky. Bylo ještě světlo. Před vchodem do domu plno lidí. Byl klid. Viděla jsem tetu Tamaru, její děti, strejdu Adama a hodně dalších sousedů. Zpívali si a louskali semínka. Tak jsme řekly „brýden" a šly domů. Sotva jsme za sebou stačily zavřít dveře. A najednou taková rána! Mě to přes celou předsíň odhodilo do kuchyně. Zůstala jsem ležet na podlaze. Mámu to taky povalilo. Náš vchod zasáhl dělostřelecký granát. Odněkud se sem seběhli povstalci. Asi ze zahrad, kolem domu jsem je neviděla už dlouho. Přiběhli a začali raněné tahat stranou.

V chodbě byl puch a kouř! Všude křik a nářek! Někdo vběhl k nám a křičí: „Rychle, obvazy! Plno vašich sousedů je raněných!“ Mamka popadla prostěradlo a začala ho trhat. Pak zahlédla, že povstalec má za pasem nůž. „Nožem to bude rychlejší!“ Začali prostěradlo rozřezávat a převazovat raněné. Já ležela na podlaze. V uších mi zvonilo. A maminka říká: „Přinesu další prostěradla! A škrtidlo. Tohle je krvácení z tepny!“ A zase zašla k nám do bytu. V tu chvíli další děsný výbuch. To dělo náš vchod zasáhlo podruhé! Všichni, co se seběhli pomáhat, byli zranění nebo mrtví. Maminka tomu unikla jen zázrakem.

Ten křik a úpění, to byla hrůza! Dveře od našeho bytu se jen zkřížily. Nebyly zamčené, tak je to rovnou nevyrazilo. Začala jsem se plazit z bytu na chodbu a tam… TAM všude kusy lidských těl a kolem nich plno krve. Ta krev je hustá, skoro černá. Strejda Adam křičí a hned u našich dveří buší hlavou o zem. Utrhlo mu to chodidlo. Chvilku předtím tu ještě pro sousedy hrál na harmoniku. Trochu opilý…

Slečinka Peříčko se drží za břicho a křičí: „Ratmire!“

Tetu Žannu to roztrhalo na kusy a teta Tamara křičí: sama je zraněná, ale jejího syna to zabilo. Seděl hned u vchodu do domu. Ukázalo se taky, že mrtvý je i Ratmir v sombreru, ten, co se tolik líbil Peříčku. Přiběhl pomáhat lidem. Další sousedi jsou taky zranění. Strejdovi Adamovi z prvního patra maminka nohu nad ránou stáhla škrtidlem z elektrické šňůry. A on křičel: „Zabij mě, Leno! Doraž mě! To je šílená bolest!“

A máma na to: „Čekáte čtvrtý dítě, Adame. Musíš to přežít! To vydržíš!“

Pak pár ozbrojenců naložilo raněné z našeho domu do aut a rozváželi je do nemocnic. Což klidně nemuseli. Sousedi přece byli jen obyčejný lidi. Ale oni je neopustili. Pak jsem šla po schodech, po kotníky v krvi. Celá jsem byla od krve! Úplně celá!

Venku se několik povstalců seřadilo do živé zdi a všechny ženy a děti (mě s mamkou taky) odvedli z ostřelovaného pásma pryč. Kryli nás vlastními těly! A to jsme je nikdy předtím neviděli!

Když mě uviděl dědeček Jurij Michajlovič, nejdřív se polekal. Myslel si, že jsem těžce zraněná. Jenže všechno moje oblečení bylo jen od cizí krve. Ani jsem hned nemohla psát. Jen jsem ležela a koukala do stropu. A ruské úřady oznámily, že nám dávají 48 hodin. A dost. Víc nic. To je konec.

Ozbrojenci hned další den po tom, co u našeho domu vybuchly ty granáty a zabily plno civilistů, přišli k domu, kde teď bydlíme. A zaklepali. Maminka otevřela. Ani nešli dovnitř, jen řekli: „My víme, že tu máte dítě (to mysleli mě, tím dítětem!) a starý lidi. Tak vám neseme mlíko.“ Postavili na zem dvě plastové láhve mléka a šli. Měli toho plnou bednu a roznášeli láhve všude, kde byli děti a staří lidi.

Dovlekly jsme se s maminkou k Aljonce a tetě Valje. Jsou teď u dědy Paši a strejdy Saši. Strejdu Sašu málem zastřelili. Psal si deník, stejně jako já. A spro-

stě tam nadával na vojáky. Ozbrojenci deník našli, početli si v něm a chtěli ho zabít. Tak jim povídá: „Schválně si tam přečtěte, co píšu o ruských vojácích!“ A otočil stránku. Přečetli si to a rozchechtali se – takové tam byly nadávky. Strejdu Sašu zase pustili, ale deník mu nevrátili. Nechali si ho. Na památku!

Teta Valja nám nabídla tvarohové placky a brambory. Polja

23. srpna

Říká se, že část Rusů přešla na stranu povstalců. A bojujou za Čečensko. Kdy nás konečně přestanou bombardovat letadla? Tak kdy?! A kdy nám přestanou vyhrožovat 48 hodinami, než nás zabijou?

Popřemýšlela jsem o tom a napsala Rusku báseň:

Kdybych tak byla větší
a měla tvrdší krok.
Rusové, což vás to těší?
Cožpak to není šok?
Když vaše zvony zvoní,
jaké to požehnání!
Někdo je sytý a voní,
nás čeká umírání.
Kytky tu ale jsou hezký,
a nebe modřejší!
Proč tedy nechcete všecky?
Proč my dál nemůžem žít?
Ten bol a vzpomínky tyhle
všechno, co v paměti mám,
skládám si jak cihlu k cihle
a zničit nenechám!

28. srpna

Bydlí u nás holčička Kristina. Je těžce zraněná. Palbou z tanků. Museli ji operovat. Další dítě už nezachránili. Kristininu maminku, tetu Oxanu, dobře známe. Prodává na trhu brambory. Kristina zatím žije. Je jí 7. Jejich byt dostal přímý zásah. Bydlely v domě na zastávce Taškala.

Dveře od bytu už máme opravené.

Strejda Adam je v nemocnici. Má utrženou nohu. Peříčko má zase střepiny v břiše a teta Tamara v koleni. Zranění jsou i další sousedi, jeden do hlavy, jiný do nohou. Říká se, že to střílela ruská jednotka. Ty, co nepřežili, jsme pochovali. Polja

2. září

Chtěla bych se učit. Budeme zase chodit do školy?

Maminka se dověděla, že v srpnu to zabilo i jednoho známého. Chodil doma po dvoře. Jmenoval se Alaudi. Když jsem byla malá, tak mě chovával. Maminka z toho byla smutná.

Někdo zabil koťátka, co žila u nás pod schody. Prý je po jednom postřílel přímo před očima kočky, jíž patřila. Viděla jsem jejich mrtvolky. Mamka s tetou Fatimou je pochovaly.

11. září

Mým kamarádům Saškovi a Erikovi to zabilo tátu. Byl to Ázerbájdžánec, maminku mají Rusku. Stalo se to u nich v domě. A stříleli jak Rusové, tak ozbrojenci. Erikovi je 14 a Saškovi 10. Erik utíkal do nemocnice a střílel po něm odstřelovač. Jenže tatínek mu stejně umřel. Klukům zbyla jen maminka a babička. Saška se střelby bojí. Když se střílí, leží na schodech a hlavu si zakrývá rukama.

Polja

1. října

Jsem zase v nové škole, v šesté třídě. Děti ve škole mě nenávidí. Když jsme šly s Aljonkou domů, házely po nás kamením. Jakmile se dověděly, že máme ruské příjmení, začaly na nás křičet: „Vy ruský svině!" Jeden kluk z desítky ke mně přišel a před všemi mi vrazil facku. Stáli jsme ve vestibulu, celá třída a pár učitelů. Upadla jsem. Tu bílou blůzku jsem si celou umazala. A on ještě řekl: „Ty ruská kurvo!" A odešel. Všichni se přitom otočili. Nikdo mi nepomohl vstát. Dokonce ani naše třídní mu nic neřekla. Nevěděla jsem, co mám dělat. Tak strašně jsem se styděla! Vůbec se neumím bránit. A být „Ruska" je zlé. Dřív to tak nebylo.

Polja

9. října

Byla jsem pochválena za sloh. Předčítal se před celou třídou. Psala jsem o plachetnici. Plachetnice pluje oceánem. Na pevnině zuří války, ale na lodi je mír. A jsou tam všichni lidi, co nechtějí bojovat. Za námět jsem dostala jedničku s hvězdičkou, ovšem za pravopis tři mínus. Když píšu ve škole, dělám plno chyb.

Pak přišel jiný učitel a ptal se všech dětí, kdo v jejich rodině je ozbrojenec. Sliboval odměnu a lázně. Děti to říkaly a učitel všechno zapisoval na papír. Pak se rozdávaly dárky. Já nedostala nic.

Při tělocviku jsme šli ven, ale všechny děti z naší třídy se vzaly za ruce a začaly řvát: „S tebou si hrát nebudem! Máš ruský jméno! Di pryč! Táhni, ty Rusko!" Učitel nic. A já cítila jen prázdno v prsou. Proč jsou na mě takoví? Tak jsem šla. Seděla jsem sama na lavičce mezi stromy. Nedávno tam našli mrtvolu chlapa v bundě. Ohryzal ho pes. Ležel tam několik dní.

Polja

14. října

Dneska jsem si poprvé poslechla vyznání lásky. A najednou zaklepal Saška, syn tety Alji. A povídá: „Miluju tě, Poljo!“ Je o rok mladší než já. Polja

16. října

To jsem Saškovi samozřejmě nepřipomínala. Jenže mně se víc líbí jeho starší bratr Erik. Je moc statečný. Běžel zachraňovat tatínka. Kdežto Saška je ještě malý.

Když na mě moje máma ječí a nadává mi, Saška vždycky zaklepe na dveře a ptá se, jestli nejdu se smetím. Máme hned za domem obrovskou skládku, úplná hora odpadků to je. Z pohledu myši něco jako Everest. Popeláři pro smetí nejezdí už léta. Tak vezmeme odpadkové kýble a jdeme tam. Takhle mě zachraňuje před mámou a jejími pohlavky.

28. října

Jsem u tety Valjy a Aljonky. Bydlí teď v domě dědy Paši.

Přišla jsem ze školy domů – dveře otevřené, klíče v zámku, ale maminka nikde. Je pryč. Tak jsem běžela k tetě Valje a ta mi říká: „Tvou maminku zabili! Zabíjí a podřezávají všechny Rusy. Musíme hledat její tělo.“

Vrátily jsme se k nám domů. Teta Valja povídá: „Otevři skříně! A hledej! Ruský vojáci Groznyj vyklidili, teď nás tu všechny pobijou. Všechny!“ Poslouchám ji a ruce se mi třesou. Proč maminku zabili? Co komu udělala? Té zatracené války už mám plný zuby!

Otevřely jsme všechny skříně a hledaly. Teta Valja říkala, že maminku určitě rozčtvrtili a nastrkali do almar. Nakonec nic, a tak mě teta Valja vzala s sebou. Říká, že do děcáku mě nedá. Že budeme s Aljonkou spolu jako sestry. A že odjedeme do Ruska!

Mezitím přišla maminka. Byla na trhu. Klíče prostě zapomněla ve dveřích. A my byly tak vyděšený! Plakala jsem. Hrdlo se mi sevřelo, ani dýchat jsem nemohla. Máma řekla, že nosí šátek, že má nos jako Kavkazanka a že ji rozhodně nikdo vraždit nebude. Teta Marjam ale říkala, aby si stejně dávala pozor.

Teta Valja by se nejradši odstěhovala, jenže nemůže prodat byt. Polja

16. listopadu

Zabili staré Armény. Manžele. Oběsili je. Někdo to udělal kvůli bytu. A vyvraždili i ruskou rodinu: tatínka, maminku a tři děti někde u zastávky Autotrust. Dokonce i mimino v postýlce podřízli. Jak je to možné? pomyslela jsem si. Asi museli přijít moc oškliví lidé a chtějí všechny pobít. Proč taky nemůžeme někam odjet? Maminka říká, že není kam, protože nemáme žádné příbuzné, a bydlení jinde taky ne, protože tenhle náš byt nikdo nekoupí, takže není kam jít. Co si ale počneme?